

Associació P. Forana
Princesa, 24
07240 Sant Joan

CONFIE SUS
AHORROS A LA
CAJA POSTAL

CONFIE SUS
AHORROS A LA
CAJA POSTAL

FLOR
DE
CARD
100 ANYS
DE
MIRO
ILLES BALEARS

SANT LLORENÇ DES CARDASSAR * AGOST-SETEMBRE DE 1993 * N° 197

El funcionament

A rel de les preguntes que van fer alguns membres de l'oposició en el ple del mes passat, hem pensat que, ara que s'han acabat les vacances d'estiu i comença el nou "curs" polític, podríem "denunciar" les comissions informatives del nostre Ajuntament que no funcionen així com caldria esperar.

Començarem per les de Bartomeu Mestre, responsable de la brigada d'obres i de la canalització de les aigües, i ho farem perquè és difícil que vagin pitjor d'així com van: totes les places del poble fan llàstima, exceptuant la del Lloc Sagrat; moltes de les plaques de ceràmica que assenyalen els noms dels carrers han caigut; fa més de mig any que no arreglen les camades que ho necessiten amb tota urgència; les connexions de les aigües brutes s'embussen i les netes encara no es poden emprar després de cinc anys d'haver fet els pous. Tot plegat, un desastre.

Les de Miquel Galmés tampoc no se'n duen gaire flors, ja que la de normalització lingüística està totalment aparcada: cartells en castellà, programes de festes també, o sinó amb una catifa de faltes d'ortografia, absolutament cap campanya per fomentar l'ús de la nostra llengua als comerços, empreses o associacions; la policia, segons les seves pròpies manifestacions al ple, no fa cas del que ell ordena; els representants dels hotelers opinen que la de turisme brilla per la seva absència, i així fins a l'infinit.

Les comissions de Joan Santandreu segueixen la mateixa tònica: la de cultura va caient paulatinament dins l'oblit, sense idees noves ni iniciatives dinamitzadores; la d'hisenda destaca sobretot pels seus retrassos: tant en les aprovacions dels pressuposts com en el pagament dels deutes. Tanta sort que almanco els regidors cobren puntualment el sou que ells mateixos s'han assignat.

En Mateu Puigròs, encarregat d'urbanisme, té la culpa de que encara no s'hagin entregat les Normes Subsidiàries al Consell, i això que fa dos mesos i mig que les aprovaren; i també que durant el seu mandat no s'hagi iniciat cap obra pública dins Sant Llorenç: ni la plaça Nova, ni la piscina municipal, ni el poliesportiu, ni cap pla d'embelliment...

El batle, en fi, és el responsable final i subsidiari de totes les comissions, inclosa la de sanitat, que es troba completament aturada d'ençà que na Jerònia Mesquida fou expulsada de l'equip de govern.

Mentrestant, l'oposició la veritat és que no s'hi enfada gaire i es limita a remugar molt educadament dins el ple. No sabem si és perquè encara aspira a aconseguir qualque cosa o perquè no sap fer res més. Sigui com sigui, el panorama no és gens encoratjador.

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar (Mallorca).

Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36

Telèfon: 569119

Publicitat: Maria Galmés * Telèfon: 560509

Agost-Setembre de 1993. Número 197

Dipòsit legal: 765-1973

Edita: Assoc. Cultural Flor de Card * CIF G07606185

Imprimeix: Apóstol y Civilizador (Petra)

Director: Josep Cortès i Servera

Consell de Redacció: Felip Forteza

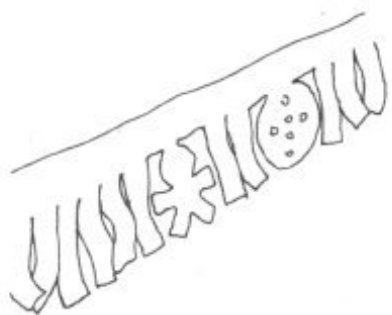
Guillem Quina

Joan Santandreu

Guillem Soler

Col.laboren

	Portada
Joan Ramis Sinev	
Josép Cortès	Espipellades 3
	Crònica informal 18
	Tal dia com avui 23
Guillem Pont	Gent de la nostra gent 4
Joan Rosselló	Aniversari de la parròquia 6
Sol, i de dol	Batec 8
Lleure a lloure	Festes 10
Guillem Soler	Futbol 11
Miquel A. Femenias	Futbollet 12
Cerdà/Domenge	Joan Ramis Sinev 13
Sebastià Frau	Canal 37 13
Rafel Duran	La cabra mallorquina 14
Jaume Galmés	Diari valencià 16
Francesc Umbert	Meteorologia 17
	El temps 24
PSM	Diguem prou 19
Ignasi Umbert	Cròniques vilatanes 20
	Les devaluacions 22
	Secretaria
El Borino	Els perquès d'unes festes 21
I.E.C.	Els signes d'interrogació 23
Maria Galmés	Si lleu... 26
	Demografia 26
	Comptabilitat
Ramon Rosselló	Història 27
Bosch/Llorenç	Universitat 28
Isabel Nicolau	Distribució

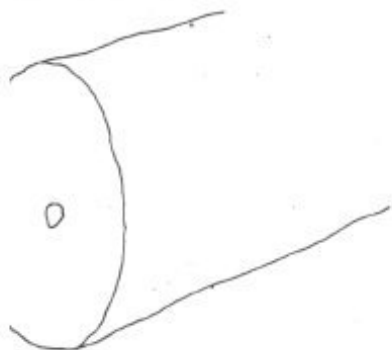
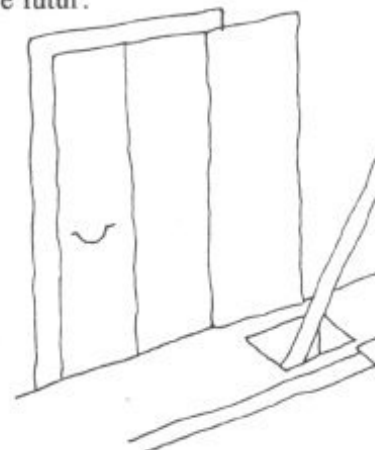

I què voleu que vos digui? Trob que per aquella misèria que posaren per ses festes sols no ho pagava empaperinar. N'hi ha que quan combrega s'al.lot deixen es corral més vistós que es carrer Major d'enguany.

I no em digueu que estam en temps de crisi, que amb un poc d'imaginació s'ho haguessin pogut enginyar per quatre pessetes. Bastava que durant es plens de sa primavera, ara que en fan tants i mos surten tan cars, haguessin donat un parell de diaris a cada regidor i que s'entretenguessin retallant, tanmateix per ses feines que tenen... Així, si un hagués fet monejots, s'altre neules i s'altre pellerings p'entura haurfem descobert algun artista amb possibilitats de futur.

Perdonau si vos aplec hora de sopar, però o ho he de dir o m'ha de fer mal. En Bartomeu Mestre, responsable de sa canalització de ses aigües brutes i d'es retràs de ses netes, va recomanar a un veïnat que adesiara obrís sa comporta de sa merda, hi abocàs aigua neta i ho remenàs amb un bastó, que d'aquesta manera p'entura no s'embossaria tant sa comporta i sa brutor correria millor. I si així encara no anava bé, que rompés es sífó i posàs silicona a sa tapadora per evitar sa pudor. Vos imaginau, cada matí, s'estol de contribuents, amb una gafa en es nas, remenant sa merda enmig d'es carrer perquè es nostro Ajuntament no se n'ha cuidat de que fessin s'instal.lació així com l'hem pagada?

I com que no faig comptes fer res que toqui a s'Ajuntament, jo només hi veig dos camins: o esbutzar-mos de rialles o posar-los ses anques com un tamborino.

Quan es matí de dia 17 de setembre ets al.lots arribaren a s'escola els digueren que no n'hi havia perquè havien d'asfaltar es pati. Tres preguntes:

Primera: En tot es mes de juny, es de juliol, mig setembre i es capvespres i disabtes de s'altre mig, es nostro Ajuntament no ha trobat un punyetero mig dia per asfaltar es pati i ha hagut d'esperar sa setmana que havia començat es curs?

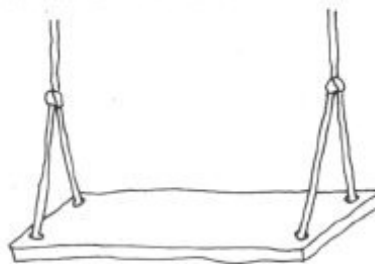
Segona: Mentre asfaltaven es pati, no haguessin pogut es mestres fer alguna cosa, encara que fos plàstica, jocs, o treballs a s'aire lliure p'es poliesportiu, ara que encara fa bon temps?

Si res de lo anterior era possible, no podien haver avisat un dia abans?

Enguany ha fet catorze anys que s'inauguraren ses pistes de tennis i bàsquet d'es poble, i altres tants que sa punta del solar que pega a sa carretera de Calicant està plena d'herbes i sense aprofitar.

Què costaria posar-hi arena i comprar quatre engronçadores, llenegadores i altres ormetjos propis d'es parcs infantils? M'hi posaria missions que amb lo que mos costa una reunió de comissió informativa encara sobraria per anar a fer un cafè.

Si es solar fos a Cala Millor o a Son Carrió sé cert que ja l'haurien aprofitat, o no?

(Ve de la pàg. 26) DEMOGRAFIA

Na Catalina Amorós Llinas, casada, moria a Sant Llorenç, dia 22 de setembre, tenia 80 anys. Que la vegem en el Cel.

MATRIMONIS

N'Andreu Pont Riera i na Frances-

ca Serra Sintes, es casaren dia 17 de juliol a Sant Llorenç. Que tot els sigui enhorabona!

En Salvador Comí Altés i na Maria Magdalena Pocoví Ballester, feren l'esclafit a Sant Llorenç dia 7 d'agost. Salut!

En Pablo Jorge García i n'Antònia Ballester Galmés es casaren a Sant

Llorenç dia 7. Enhorabona!

N'Antoni Roses Pou i na Catalina Servera Sansó es casaren dia 27 a Sant Llorenç. Enhorabona!

En Joan Bautista Roca Salord i na Victòria Margalida Moyà Baseler feren l'esclafit dia 11 de setembre a Sant Llorenç. Salut!

Maria Galmés

En Rafel Duran

Potser ho vaig aprendre en els anys del Club Card, i encara m'agrada. Assaborir una conversa assossegada amb els llorencins que viuen lluny resulta plaent per al timpà i alimenta l'esperit.

La relació amb en Rafel ve d'enrera. L'altre dia, traginent papers, em vaig topar amb l'orla del curs 1969-70, on hi figuren els nins que sofriren la meua primera experiència didàctica formal. L'únic que portava ulleres era en Rafel, qui, aleshores, feia el primer curs d'ensenyança primària. Tenia, idò, sis anys. Record que era un nin trempat, no gens trullós, dolç, observador i una mica orat. Alguna vegada m'ha retret el meu autoritarisme i el fet que li ensenyàs el *Cara-al-sol*.

D'aleshores ençà ens hem anat veient. Em va sobtar una provocativa aparició a un sant Antoni. Em va alegrar el seu vol a Barcelona, pel que tenia de ruptura i agosament. I em va arribar al cor un cartell dedicat a na Constança de la primera obra que dirigia.

Ara, a la carrera de Ses Sitges, en un crepuscle de tarda agostenc i màgic el tenc al davant per enfilar conversa. Des d'aquí Sant Llorenç es destaca blanc sobre una simfonia de tons grisos.

Que és de guapo Sant Llorenç d'enfora, eh? i feim una fresca rialla de complicitat pel tot el que s'amaga rera aquesta senzilla expressió. Quina càrrega que comporta!

De tot d'una mostra rebuig a la meua teoria d'en Joanet de Ses Rondalles, però crec que, poc a poc, el vaig convencent, almanco en part.

De fet, per a mi resulta evidentíssim que l'esforç que ha hagut de fer en Rafel per arribar a la seva meta és més gros que el que han hagut de fer molts d'altres. El punt de partida no era el mateix. En una situació normal, si no hagués actuat a la vida com a *Joanet*, faria segurament feina

manual, potser amb encert i amor, però no seria director de teatre a Barcelona.

Vull dir que, com el fill petit de les rondalles, en Rafel va haver de partir -ruptura amb la protecció de la casa pairal- i va haver de mostrar la seva vàlua amb enginy, coratge, força i amb la caparrudesa d'aquells que tenen ben clares les seves metes.

"Barcelona és per a mi molt especial, allà et valoren pel que dius, penses i fas, no és com aquí que sempre estàs mediatitzat pels teus orígens... a més, si cerques, sempre

pots trobar oportunitats... aquí, a Mallorca, el nivell és un altre, hi ha capelletes muntades... és diferent. Jo em trob millor a Barcelona."

"Sempre hi ha una certa relació amb el poble, pensa que vivim en un mateix pis tres llorencins -amb en Joan i en Jaume Sales-, no és que mos vegem massa, perquè cadascú du la seva vida, però a vegades llegint Flor de Card o comentant alguna cosa feim una riallota..."

"Dic que som de Mallorca perquè moltes vegades no val la pena haver d'explicar què és Sant Llorenç i on es

troba..."

"No sabia ben bé per què vaig estudiar teatre fins que un dia, en una classe, jas!, vaig veure clarament que allò era el que havia cercat tota la vida, es feren conscients tot un munt de records infantils on hi eren presents l'observació, l'adaptació, la manipulació i la representació... ja està! De llavors ençà no he tengut cap dubte..."

"ens acuses de no fer res per Sant Llorenç, de no sentir-nos llorencins, però també és cert que mai no es possibilita la nostra participació... si no fos perquè ara, amb el llibre del Centenari s'ha demanat la col.laboració de llorencins... no fotis, eh? el passotisme és mutu, va i ve..."

Xerrant, xerrant la fosca ens anà besant i engolint suaument, el desig de comunicació era més fort que no el de veure l'espectacle d'en Jaume Company a les festes patronals. Següem parlant.

Li vaig fer el test del molí enlluernat que, des de Ses Sitges estant, sembla estar col.locat al damunt de l'església. Sense pensar-s'ho ni mica em va dir que era el molí d'en Bou, ja que si agafàvem la perspectiva de la façana de l'església... Aprovat! Observador i lògic sí que ho és. Més d'un es queda embadalit i dubitatiu.

I després m'acusà de ser teatral a l'hora de plantejar preguntes.

"Obviament, el sexe sempre intervé en tota activitat humana... Crec que sí, la càrrega sexual hi és present. Quan cerques una escena, una força determinada i veus que després de cercar-la una i una altra vegada i que després d'entrega, treball i força arribes a allò que havies intuït... tens un plaer semblant a l'orgasme... això sol passar en els assajos..."

"...la por escènica hi és, cadascú la viu d'una manera... n'hi ha de directors que no poden assistir a la representació... preocupacions i nervis sempre n'hi ha... solc esser bastant

trempat, sobretot a partir de l'inici de l'obra..."

"Per què no encens un llum?" La fosca havia convertit la fesomia en silueta, a mi no em feia gens de falta veure les expressions de la seva cara, em bastava amb les paraules... de tot d'una em va sorprendre una mica la necessitat de llum, era tan bella la fosca!, però ràpidament vaig comprendre que ell té mentalitzats uns esquemes més urbans.

"...no et pensis, en la meua feina les referències al poble i a la seva gent són gairebé constants. Tenc interioritzada la meua manera de parlar, la cansueta, la manera de moure els braços... en certa ocasió vaig dir a un actor: tu no conèixes mon pare?. idò vull que pensis en ell i ho facis a la seva manera... va sortir brodat, transpiram mediterrani..."

"...no, més que problemes de comunicació és una manera de fer les coses... jo tampoc no hi crec massa amb el tòpic del mediterrani, jo diria més bé llatí..."

Potser un dels moments més entraenyables de la conversa fou quan parlàrem de mn. Joan Rosselló i el seu entorn. Passada la força del Card, l'església tornà assumir el seu paper de dinamitzador del jovent mitjançant la personalitat -i paciència- de "don Joan", el rector felanitxer que deixà que la rectoria fos cosa de tots. I em comentava en Rafel les llargues vetlades escoltant música, jugant o parlant que havien passat a la rectoria; i els papers d'un i de l'altre, i les bromes, i els lligams que encara perduren...

Fa hores que parlem i comentem coses. I la nit camina. Decidim tallar, que no acabar, perquè així encara tindrem temps de fer "una volteta per sa festa".

...

Ara, quan les figures ja han fet la seva i s'ha refrescat l'oratge, en Rafel

torna ésser a la seva Barcelona -o és al País Basc assajant una obra?- i resta el record de la conversa. I més que els mots, l'actitud, la força vital.

Certament, viure és meravellós. Segons com es mira, una ximplera, i segons com un gavell de problemes i entrebancs... però l'entrega, el treball, sempre surt a llum.

I en Rafel ha treballat de valent i amb molt encert. Vegi's, sinó, algunes notes del seu curriculum, que parlen soles.

Texte: **Guillem Pont**

Dibuix: **Josep Cortès**

CURRICULUM VITAE

Activitat com ajudant de direcció

- 1987 LULU de Frank Wedekind
Direcció: JORDI MESALLES
Taller de tercer curs d'interpretació (86-87)
Sala Gran de l'I.T.B.
- 1989 UN ANY SENSE ESTIU de Catherine Anne
Direcció: JOAN OLLÉ
Taller de tercer curs d'interpretació (88-89)
Sala Gran de l'I.T.B.
TOT ASSAJANT DOM JOAN de Elvire Jouvét
Direcció: JOSEP Mª FLOTATS
Poliorama. Programació 88-89 (espectacle suspès abans de la seva presentació al públic)
- 1991 INDIAN SUMMER de Sirera
Dir: GUILLERMO HERAS
Centre Dram. de la Generalitat
Romea. Programació 90-91
- 1992 FEMINISTA de S. Rusiñol
LA INFANTICIDA de V. Català
Direcció: J.M. MESTRES
Cicle "Dilluns Clàssics I"
Centre Dram. de la Generalitat
Romea. Programació 1992.
FANNY de Carles Soldevila
CIVILITZATS, TANMATEIX de Carles Soldevila
Direcció: FRANCESC NEL·LO

(Continua a la pàg. 12)

80è aniversari de la parròquia

Estimats llorencins:

Si sempre és agradable trobar-se amb amics i persones estimades, molt més ho és trobar-s'hi damunt festes. I avui és la gran diada de sant Llorenç, titular de la parròquia i patró del poble.

I per afegitó enguany teniu un altre motiu per fer festa: s'hi escau el vuitantè aniversari de la creació de la parròquia, que, juntament amb altres 30, fou erigida pel bisbe Campins l'any 1913.

Però celebrar aquest aniversari no és recordar només una fita solitària, per important que sia, sinó afegir una baula més a la llarga cadena d'història i vivències cristianes de la parròquia llorencina.

Una història que ve de molt enrere. Hem de recular molts d'anys, uns 1500, per trobar devers son Peretó una nombrosa comunitat cristiana, com ho demostren les troballes de làpides i inscripcions. Recordem, com exemple, alguns noms no diré de llorencins encara, però sí d'habitadors d'aquestes contrades: Balèria, enterrada amb un nin petit devora ella, tal volta un filllet seu, un tal Marc i Bassus, prevere de la Santa Església Romana, soterrat en pau el 12 d'abril de l'any 493.

Passen llavors alguns segles obscurs dels quals ens han arribat poques notícies. Avancem, idò, fins a la vinguda del rei En Jaume. Sabem que després de la conquesta catalana de l'any 1229 i per espai de molts anys el terme i parròquia de Sant Llorenç es va dir Bellver, simplement, o també Santa Maria de Bellver, fent referència a la titular de l'església.

Bé és ver que a l'església de Santa Maria de Bellver hi havia un altar dedicat a Sant Llorenç, però fins ben entrat el segle XIV no se troba, de

moment, documentat el nom de Sant Llorenç de Bellver (1349), que amb el temps donarà pas al nom complet actual de Sant Llorenç des Cardassar (1519).

Sembla que el primer oratori o esglésieta de Sant Llorenç va esser aquell del qual encara es conserven restes a la possessió de Son Vives, i tenia per titular Santa Maria, devoció que aleshores estava molt estesa.

El papa Innocenci IV, amb una bul·la datada l'any 1248, posà davall la seva protecció totes les parròquies de Mallorca amb les seves propietats, en el document citat hi ha la parròquia de Santa Maria de Bellver.

Encara que la parròquia tengués per titular Santa Maria, també hi rebia culte Sant Llorenç amb el seu corresponent altar; el mes d'agost del 1282, per exemple, Arnau Figuerola deixava, en testament, 12 diners a l'altar de Sant Llorenç de Bellver.

A mitjan segle XIV es comença a bastir una nova església, que probablement ocupava el mateix lloc on

s'hi aixeca l'actual. El permís o llicència reial és del rei Pere el Cerimoniós amb data de 7 de desembre de 1360. Les obres se posaren en marxa tot d'una i se necessitava molta d'ajuda. Per això s'imposaven talles o contribucions, i per ventura es qui més tenien manco ajudaven.

Sabem que pel setembre de 1389 Montserrat Eritges, jurat de Bellver, en nom dels altres jurats s'havia queixat al governador sobre el fet que alguns ciutadans que tenien possessions en el terme, ço és: Guillemó Oliver, Joan des Portell i l'hereu de l'honrat Rodrigo de Berga (propietaris de grans finques entre les quals Sa Punta) contradeien pagar allò en què eren taxats en dos talls fets darrerament *per l'obra de la església de dit loch*.

I el 1399 la dona Elisenda, propietària de Son Vives, hereva del seu pare Llorenç de Pardines, juntament amb altres veïnats refusaven pagar aquesta contribució per la nova església, al·legant que volien continuar fent ús de l'església antiga, és a dir, la de Son Vives.

A finals del segle XIV s'anà perdent la independència administrativa civil que tenia Bellver, per passar més directament a Manacor; casi al mateix temps vingué l'abandó espiritual, ja que també es perderen els rectors propis, i l'església de Bellver fou regida pel rector de Manacor o, en lloc seu, per un vicari que normalment no residia a Bellver.

Aquesta situació comportava que molt sovint flaquejàs l'atenció espiritual dels habitants del lloc, fins al punt que, pel maig de 1582, es produí un plet entre Macià Bosc, posseïdor de Sa Blanquera i el rector de Manacor, en el qual el dit Bosc exigia que el rector renunciàs als seus drets damunt la vicaria de Sant Llorenç o bé que nomenàs un vicari que hi residís contínuament.

Les dificultats no minvaven, i així ens trobam que el bisbe, Fra Simó Bauzá, crea la parròquia de Sant Llorenç, separada de Manacor perquè hi ha una gran distància entre ambdues poblacions i moltes voltes la gent moria sense sagraments, com li era notori al bisbe per esser *"molt pràctic per aquestes parts per ço que ha estat assí tres anys per prior (del convent dels Dominics) y ha vistes moltes coses"*.

Però aquesta separació fou de poca durada ja que el 20 de febrer de 1617 es tornaren unir les dues parròquies sense consultar els llorencins, que protestaren públicament.

Però aquestes protestes i les que se feren més envant de ben poc serviren, perquè, llevat del breu parèntesi del temps del bisbe Juan Díaz de la Guerra, en què ordenà la nova creació parroquial, el fet és que les coses tornaren seguir com abans i Sant Llorenç no aconseguiria la condició de parròquia fins a l'ordenament eclesiàstic que féu el bisbe Campins l'any 1913, ara fa vuitanta anys, en què se crearen a Mallorca 31 parròquies, entre les quals la de Sant Llorenç des Cardassar.

Germans: tot lo exposat fins ara pot parèixer aigua passada, història morta. Jo diria emperò que no és així perquè darrere cada un dels fets hi havia cristians llorencins, hi havia un poble i una comunitat cristiana que bategava unida per uns mateixos sentiments.

No podem oblidar que tota la història llorencina ha tengut dos punts de referència: la Mare de Déu i sant Llorenç. La Mare de Déu és part integrant de la vostra història, de la vostra devoció i de la vostra vida cristiana. Maria vos ha acompanyat sempre, sia amb el nom de Santa Maria de Bellver o amb el de Mare de Déu Trobada.

Sabem també que a l'antiga església de sant Llorenç hi va rebre culte una altra imatge de Maria, probable-

ment de finals del segle XIV o principis del XV i que, en bona hora, el vostre rector ha exposat de bell nou a la veneració pública a la capelleta on antany hi havia les fonts baptismals.

Suposat, però, que dedicau una festa pròpia a la Mare de Déu Trobada, em voldria fixar breument en lo que ens diu avui el vostre patró sant Llorenç de cara a la vida de la comunitat cristiana.

Sant Llorenç és el més famós i popular dels màrtirs romans. Era diaca del papa Sixte II, que havia estat martiritzat amb alguns companys quatre dies abans. Com a diaca de l'església romana, es va distingir pel seu amor als pobres, als quals distribuïa els béns amb generositat. Precisament aquesta generositat el fa atractiu, actual i exemplar.

Hem sentit contar moltes vegades aquell pas de la vida del nostre sant. Quan la policia romana el va detenir i li demanava que entregàs les riqueses de l'Església, ell va assenyalar un boldró de pobres dient: *aquests són el tresor de l'Església*. La caritat feta misericòrdia és l'estel més lluminós de la vida de Sant Llorenç.

La caritat feta misericòrdia ha d'esser l'estrella més brillant i sense eclipsis de cada comunitat cristiana, de cada cristià, ja que és el fonament de tot lo que té nom de cristià. Facem lo que facem, només té sentit si parteix de l'amor i ens du a estimar, com feia avinent Sant Pau: *Si no estimam som com les campanes que toquen o els platerets que eixorden*.

Quants de graus assenyalaria el termòmetre del nostre amor efectiu? Per ventura tenim encara massa divisions i enveges, massa discòrdies i incomprensions. Per ventura ens costa massa perdonar. Per ventura gastam molt i compartim poc. Per ventura som massa egoistes i els pobres són encara massa externs al nostre cor i a la nostra butxaca.

Que la intercessió de Sant Llorenç ens ajudi a esser com el gra de blat

que, colgat dins el solc de l'estimació, produeixi un bon esplet d'obres de misericòrdia.

Déu estima els qui donen amb alegria, també hem sentit avui. Que aquest amor de Déu tan present dins el cor de Sant Llorenç inflami també els nostres i ens mogui a esser bons amb tothom.

I per acabar, recordem aquestes estrofes d'un himne que l'Església dedicà al diaca i màrtir sant Llorenç:

*A l'Església de Roma
fou ministre de l'altar,
servent d'orfes i de viudes
i assistent dels marginats.*

*Va portar l'eucaristia
a les cambres dels malalts,
i en el calze del bon Mestre
va vessar la pròpia sang.*

*Pugi a Déu nostra lloança
per tan alt intercessor,
que ens anima a esser magnànims
amb els pobres d'aquest món.*

Amén.

Joan Rosselló
10 d'agost de 1993

Joieria Femenias

**l·listes de noccs
objectes de regal**

**Rector Pasqual, 8
Tel. 569072
Sant Llorenç**

Festes de Sant Llorenç

Dins la primera quinzena d'agost, com cada any, tenen lloc les festes de Sant Llorenç. Enguany hi ha hagut comèdia, revetles, corregudes de *mountain bike*, i una mica de tot.

De les festes particularment en destaca la gran participació de gent. Una de les característiques, precisament, de places i carrers mediterranis és la vida que s'hi fa. Amb més motiu, les festes serveixen per aplegar el col·lectiu que forma el poble. Veure carrers plens de gom en gom, trull arreu arreu, converteix una festa preparada en festa viscuda.

No puc deixar de banda, tampoc, els actes que anaven destinats als infants. D'entre totes les edats, a la infantesa és on més intensament es viuen aquests dies. De fet, en sentir la crida al foc i al divertiment, els més menuts i menudes en són els millors receptors. Un dissabte varen participar a tallers de corda, guix i mural. Encara podeu, veure si voleu, el mural mironià que ens n'ha romàs a la plaça de l'Ajuntament. El dia de Sant Llorenç, jocs tradicionals ben a voler.

Tot plegat molt bé. Ens agradaria que l'any vinent encara hi hagués més participació, més bulla i sarau.

Comencen les classes a EGB

Dilluns dia 13 de setembre, tots els escolars matriculats als centres educatius del municipi varen començar les classes.

Enguany ja es dona la incorporació dels infants de tres anys dins el cicle d'educació infantil, talment com assenyala la LOGSE.

Sembla que l'inici del curs no va ser problemàtic en el municipi. No obstant això, ens han arribat rumors que pares del col·legi de Sa Coma havien presentat queixes per l'emplaçament dels seus fills i per la no adequació de les aules a les necessitats dels alumnes.

Boca de incendios y alcantarillados

Aunque esta revista tenga por costumbre escribir en el idioma catalán, no quiere decir que tenga la exclusividad en su uso. Deben entenderlo así nuestros concejales, ya que por mucha normalización, y mucha palabrería, aún siguen instalando letreros como "Boca de Incendios" y "Alcantarillados". Seamos, de una vez y por todas, laurencianos con todas las de la ley, y dejémonos de chollos y rollos. Y por cierto, demos la enhorabuena a los encargados municipales de política lingüística de nuestro Ayuntamiento, por estar normalizando el español como idioma -grande que es (recordemos, 300 millones; 400 millones, el siglo que viene)- propio de nuestra España, una, grande libre. Amén.

Senyalització

Aquesta bategada, senzillament, vol ser un suggeriment als que en siguin responsables. No és, per tant, ni cap crítica desfavorable ni cap malintencionat.

Sent com som un municipi tan tu-

rístic, caldria que (com en altres indrets) els nuclis urbans estassin més ben senyalitzats. Convendria, a la vegada, que els serveis d'interès que s'ofereixen tant als nuclis històrics de població com a la zona costanera es senyalitzassin per tot. Si, per exemple, un extern ve a Sant Llorenç a sentir una conferència, si no ho demana, no trobarà ca ses monges. O, si ve a veure una exposició, etc.

Creim que seria bo que s'instal·lassin, a l'entrada de cada nucli del municipi (de fet, Cala Millor, en part, ja en disposa) uns cartells, en consonància amb el paisatge, amb les possibilitats que s'ofereix.

Festes de S'Illot

Just ara, aquest final de mes de setembre, han començat les festes de S'Illot. Segurament que seran ben animades, si el temps els ho permet.

Festes del turista

També a finals del mes de setembre, es duen a terme a Cala Millor, les festes del turista. Segons el nostre parer, la llàstima és que siguin tan folklòriques, festes tan a posta per al "guiri", i que n'hi hagi tantes d'accés restringit ("sólo para turistas").

Ni feim esment, ja, de la nul·la presència de la nostra llengua a cartells o catàlegs.

Grup Llorenç de comèdies

Després de l'èxit aconseguit pel Grup Llorenç de comèdies amb la representació de l'obra "Es sogre de madò Rosa", duita a terme a l'Escola Nova, el nostre grup teatral va creure oportú realitzar un sopar de germanor amb tots els seus membres i amics. Així, doncs, divendres dia 10 de setembre, a la finca de Son Barbot ens arreplegàrem un bon grapat de gent, i assaborírem la porcella que havien preparat les cuineres.

En haver acabat, començà el torn de les cançons i els balls. Hi va haver lloc per la bona música del violí. El sarau es va allargar fins ben entrada la nit. Endavant amb les èxits!

Paper

És una llàstima que l'Ajuntament de Sant Llorenç no prengui mesures per arrebregar el paper per poder reciclar-ho. La resposta dels ciutadans del terme, envers les piles i el vidre ha estat favorable. Pensem que avui en dia s'empra molt de paper i plàstic. Ajudem a conservar la natura i reciclem el paper i els plàstics. És un consell per a tots.

Mostra internacional

A la darrera revista, N'Ignasi Umbert, demanava a veure si hagués estat possible una traducció de la presentació del grup de Grècia. Nosaltres (Escola Card), també pensàvem el mateix i ens oferíem, encara que no sapiguem molt d'anglès. En qualque cosa ens haguéssim desfet. Idò, aquest grup no va admetre que nosaltres els féssim una traducció, perquè la gent de Sant Llorenç es pogués assabentar del que estaven dient. Només queda una mica d'informació que ja vàrem fer arribat a *Flor de Card* el mes passat. Gràcies pel suggeriment.

Festes de la Mare de Déu

Com cada any, quan el mes de setembre ja prepara per a les seves pluges que ens anuncien l'acabament de l'estiu, tenen lloc les festes de la mare de Déu Trobada. Des de sempre, aquestes celebracions ens recorden la llegenda de la troballa de la mare de Déu. Més que res, emperò, són una festa que prepara i organitza la parròquia. Festes amb un pressupost molt més baix que les que patrocina l'Ajuntament, però molt sentides i viscudes perquè un grup nombrós de

gent hi col·labora desinteressadament.

Enguany hi ha hagut ball de bot, comèdia ben divertida, vetlada jove a l'escola nova, amb el grup *Juevert* i *Salsa de granots*, que ho feren d'allò més bé, corregut incògnit, i trull a voler.

Molts d'anys i fins l'any vinent.

Doctor

Dia 16 de setembre, a la sala de graus de la Universitat Central de Barcelona, en Joan Domenge va llegir la tesi doctoral per obtenir el títol de Doctor en Història de l'Art. El tema de la tesi era "El procés de construcció de la Catedral de Palma de Mallorca". El tribunal de la tesi va qualificar d'Apte "cum laudem" aquest treball. La nostra felicitació a En Joan.

Exposició "Rami Sinev"

A la galeria d'Art Llevant de Sa Coma, el dia 11 d'Agost es va inaugurar una exposició d'escultures d'En Joan Ramis. Aquesta mostra es pot visitar durant tot l'estiu. També el dia 14 del mateix mes, les persones interessades varen poder realitzar un gravat sobre paper, elaborat amb l'ajuda d'En Joan i els materials eren aportats

per la galeria i pel mateix autor.

Desitjam tant a la galeria que s'acaba d'inaugurar com a en Joan un gran èxit.

Equip femení de bàsquet

Aquest estiu s'ha consolidat l'equip femení de bàsquet a sant Llorenç. Les integrants del grup són d'una catorzena d'anys. Ja a les passades festes varen dur a terme un enfrontament esportiu entre fadrines i casades.

S'entrenen ben a voler i aviat arribaran a categories excel·lents. Esperem que per a la pròxima revista ens facin arribar qualche foto dels seus partits.

Per a elles, molts de trumfos.

El nostre cuiner

Dins plena temporada turística, el nostre bon amic i excel·lent cuiner Bartomeu Caldentey, Pinxo, va ser convidat a preparar les seves elaboracions més suculentas i exquisides.

Tots els assistents ho trobaren d'allò més esplèndid.

La nostra estreta de mans a en Tomeu, perquè seguesqui fent de gust la seva feina, i ens pugui fer gaudir d'aquest art tan antic.

Guillem Nadal

Del 21 de setembre fins al 6 de novembre es pot contemplar, a les galeries Joachim Becker i Martine Queval de París, obra del pintor llorenç Guillem Nadal, dins una col·lectiva que amb el nom de *Erotic Art* reuneix obra d'artistes tan importants com Caballero, Castelli, Fetting, Jones, Penck, etc.

També del 9 al 17 d'octubre els quadres d'en Guillem estaran presents, un any més, a l'estant de la galeria Joachim Becker a la FIAC 93 de París, una de les fires d'art més importants del món.

Sol, i de dol

Lleure a lloure no va tenir vacances

Una vegada acabades les Festes de Sant Llorenç i de la Mare de Déu, hem trobat oportú i convenient asseure'ns tranquil·lament per analitzar i avaluar el que han estat i donat de sí totes les activitats -que no ha estat poques-, que l'associació "Lleure a Lloure" ha organitzat, amb la sana intenció de no repetir les mateixes errades i de, en definitiva, millorar les activitats futures.

La intenció d'aquest escrit no és donar detalls de totes les activitats que es varen dur a terme, perquè com es diu: "festes passades, coques menjades", sinó més bé, donar-vos a conèixer les conclusions a les que ha arribat la junta directiva una vegada acabades dites festes. No cal dir, per obvi, que la millor avaluació, és sens dubte, la vostra (espectadors, participants, lectors, ...), i que ens podeu fer arribar com trobeu oportú. Seria d'agrair.

En termes generals, les errades més importants que vàrem detectar en l'organització de les activitats de les festes de sant Llorenç, foren les següents:

- Horaris poc adequats, en general massa dematí. En són l'exemple els tallers infantils i el tir amb fons. Això provocà, que l'espectació i participació en aquests actes, no fos tant nombrosa com s'esperava.

- El nombre d'activitats de que l'Associació es feia càrrec era massa nombrós (7). Creim que és més preferible la qualitat enfront a la quantitat.

- Les responsabilitats de preparació i realització de les activitats van quedar repartides entre un grup no massa nombrós de persones, la qual cosa repercutí negativament en la qualitat de les activitats.

En definitiva, podem dir que aquesta impressió de desorganització generalitzada es deu a una sèrie de circumstàncies o factors, tant interns, com externs, que han envoltat els inicis de l'Associació (una certa inexperiència, l'època de l'any, etc.).

Fent un incís, en tot el que han estat les festes de Sant Llorenç, volem deixar clar el procediment que es va seguir a l'hora de sol·licitar la gestió del bar de les festes, i parlar una mica sobre els beneficis obtinguts amb ell i del seu destí.

- * Procediment: El 25 de maig de 1993 vàrem presentar una instància al registre d'entrades de l'Ajuntament de Sant Llorenç, fent la sol·licitut pertinent. El dia 9 de juliol vàrem rebre una notificació de la Comissió de Govern, on per unanimitat, se'ns concedia el que havíem demanat. Així de simple !!

- * Beneficis i destí: Per llevar el mal de panxa a més d'un, i fent un exercici de transparència, volem i podem dir-vos que els beneficis del bar ascendiren a unes 380.000.- pts., les quals seran destinades a fer front a les despeses que ocasionen les activitats que du i té previst realitzar *Lleure a Lloure*.

Seguint amb temes monetaris, volem deixar constància que l'Ajuntament va aportar 150.000.- pts., que es van utilitzar per cobrir les despeses que les activitats organitzades per *Lleure a Lloure* van ocasionar (material divers, premis infants, àrbitres, i un llarg etc.). Aquests doblers, no són la retribució de la feina feta per l'Associació, és a dir, la feina és gratuïta, no cobram res per fer-la. Òbviament (?).

A les festes de la Mare de Déu s'intentaren subsanar les errades comenes anteriorment. De fet, es va aconseguir millorar en alguns aspectes i posar en pràctica les conclusions a les que havíem arribat.

Així que s'organitzaren menys activitats (4) intentant pulir-les, arrodonir-les, millorar-les, ..., més i millor. Les responsabilitats estaren molt més repartides, i les comissions de feina començaren a funcionar.

Com és normal, encara es cometren errades, però la impressió general és que anam fent camí per millorar cada dia tot el que es faci. Així i tot, volem dir:

- El procés de selecció de les activitats tal vegada no és el millor. Ho va fer la junta directiva, segurament per la manca de temps de què disposàrem. Som conscients, que aquest procés hauria d'haver estat més participatiu.

Pel que respecta a les despeses que s'ocasionaren, aquestes foren cobertes per l'Església (25.000 pts.), i pels diferents patrocinadors (45.000 pts.), l'aportació dels quals fou decisiva per poder organitzar i realitzar les diferents activitats. **Moltes Gràcies.**

Ens queda agrair la participació desinteressada i gratuïta, dels grups: *Salsa de Granots*, *Orquestra i Juevert*.

Després de tot aquest "rollo", vos volem dir que estam començant a preparar les diferents activitats que volem dur a terme al llarg d'aquest nou i primer "curs". Ara, i sempre, és el moment per fer-nos arribar les vostres idees, suggerències, interessos ..., i d'aportar la vostra participació més activa dins l'Associació.

T'esperam, ets important !!

Lleure a Lloure

Francesc Umbert

A fi d'omplir una mica el buit que s'observa a la revista en relació a l'esport de la pilota, ens hem proposat fer cada mes una entrevista a algun personatge local relacionat amb el món del futbol. D'aquesta manera ens apropiarem un poc a la problemàtica d'aquest esport des de diversos punts de vista, que és com millor es pot apreciar com a conjunt.

I per començar la secció ningú millor que en Francesc Umbert, el nou president del Cardassar, que amb aquesta temporada ja ho haurà estat sis anys, passant a ésser el de més durada en tota la història del club.

Després d'una primera etapa com a president que culmina amb l'ascens a Tercera, amb quines aspiracions assumeixes aquesta nova presidència?

Havent-hi un club consolidat i una directiva que em recolza, he tornat assumir la tasca de la presidència amb molta il·lusió. Amb el grup de persones que som, feim comptes ésser un club important dins el futbol balear.

Pareix que en aquest començament de lliga les coses estan rodant bastant bé i ja hem guanyat al primer equip. A què creus que és degut, això?

A l'ambient que es respira dins els vestuaris, a la il·lusió i companyerisme que hi ha entre els jugadors i la directiva, i a la bona feina de l'equip tècnic.

Seguint les alinacions que surten com a titulars, pareix ésser que la cantera està donant els seus fruits. Què opines?

No és la primera vegada que ho

recalcava als entrenadors, ja que estava segur que d'aquesta remesa sortirien uns quants jugadors de categoria, mentren ells hi posin un poc de la seva voluntat.

Què els diries als juvenils quan acabin, que anassin a altres clubs perquè es foguejassin o que jugassin amb la penya?

Que fessin algunes sessions a altres clubs de categories inferiors, per agafar experiència, ja que les competicions oficials són molt més serioses que els torneigs de les penyes.

En relació al futbol base, quants equips té el Cardassar i quants jugadors amb fitxa?

Té quatre equips en competició, amb unes setanta-cinc fitxes federatives, a més d'un equip de veterans

amb aspiracions de jugar competicions continentals.

Hem notat que aquesta temporada a tots els nins amb fitxa se'ls hi ha presentat un carnet de soci. Com han respost les famílies?

La col·laboració ha estat bona, i fins i tot jo diria que molt bona, ja que hi havia diferents raons econòmiques i esportives. Intentam que la gent vengui més als partits i, éssent soci, ets un membre més del club.

Com tu saps, per fer un bon futbol es necessita un bon camp. Amb què creus que es pot millorar el recinte del nostre poble?

Les condicions del camp són òptimes, però, com sempre, hi ha coses puntuals per arreglar.

Ja que parlem del camp, com s'està portant l'Ajuntament?

L'Ajuntament es porta bastant bé i col·labora en el manteniment de les instal·lacions i amb les ajudes a l'equip base. Però les ajudes també podrien millorar...

Què diries a l'afecció que cada diumenge ve tant si plou com si fa sol (que és molt poca)? I a la que li agrada el futbol i no ve gairebé mai?

Els don les gràcies en nom meu, de la directiva i dels jugadors per la seva assistència... malgrat els resultats dels partits no sempre surtin bé.

I a aquests que no vénen tant, a veure si s'atraquen pel camp a passar una estona agradable... i al mateix temps es fa poble.

Guillem Soler

Viatges Ultramillor

Agència de viatges del grup A, títol 999

Carrer del Sol, 19
Tel. 585720

Cala Millor (Mallorca)

El torneig llorencí de futbollet

Aquest estiu s'ha duit a terme el ja popular torneig de futbollet al polisportiu de sant Llorenç. Com cada any, el torneig ha despertat la curiositat de molts de llorencins per veure els nous enfrontaments, les jugades polèmiques i els gols dels deu equips que enguany hi participaven.

Els equips han estat: s'Estanyol, Tot Xets, s'Elèctric, Glopè Groc, Viatges Llevant, sa Lazio, es Pibe, ses Tres Jotas, García Liss i La Sala-Es Puig.

Com tots sabem, un torneig fora cap tipus de polèmica ni picabaralla moriria en poc temps, perquè la gent va al "mini-moleter" per veure bons enfrontaments i també per escalfar els jugadors, si cal.

No hi va haver cap equip que s'escapàs de les crítiques dels afeccionats i seguidors del torneig. Per exemple:

s'Estanyol ha estat criticat per haver fet un equip tan competitiu; Tot Xets, per jugar massa fort; Viatges Llevant es va guanyar el nom d'infanticides quan va golejar els García Liss, un equip massa jove per jugar el torneig; La Lazio, per tenir qualque jugador amb cabeçades o dur les cucales posades; La Sala també se'n du un bon grapat de crítiques pel seu joc, i sobretot, pel seu bon exemple d'educació i no violència física ni verbal, tant dintre com fora del camp (com es va poder veure al partit d'accés a les semifinals contra el Glopè Groc) d'alguns dels seus fitxatges externs. En una paraula, tots foren passats per la pedra, però acabats els partits tots són amics perquè ens coneixem.

La classificació va quedar de la següent manera: els Tot Xets guanyaren la copa de campions, la qual podem

veure als prestatges de can Pedro, un equip tan bo i original com la seva vestimenta i el seu nom. El segon classificat fou el gran derrotat, s'Estanyol, un equip que anava per fer primer; tercer, s'Elèctric; quart, el Glopè Groc; cinquè, la Sala; sisè, Viatges Llevant; setè, la Lazio; vuitè, el Pibe; novè, les tres Jotas i darrer els Liss.

Enguany la polèmica també va sortir del camp, ja que tots els equips van haver de pagar deu mil pessetes per a la inscripció, xifra un poc massa alta per només fer una torrada al camp de futbol i pegar dos glopets d'aigua el temps del descans.

Ja només em queda donar les gràcies als organitzadors del torneig per la seva bona fe i que l'any que ve ho tornin a fer tan bé.

Miquel Angel Femenias

(Ve de la pàg. 5)

Cicle "Dilluns Clàssics II"
Centre Dram. de la Generalitat
Romea. Programació 1992.

Activitat en el cinema

1991 L'ECUACIÓ DEL VERTIGEN
Guió i direcció: J. ALVAREZ
Direcció d'actors: R. DURAN
Curtmetratge.
Assistent actoral: R. DURAN
Dramàtic. TV3

Activitat com a direcció d'escena

1989 ZÒMIT. La solidesa del fang
dins un safareig d'aigua
Creació pròpia.
IV Mostra de Teatre Memorial
Llorenç Moyà
Els Capsigranys
Sala Mozart. Auditorium.

1989 L'HOMME DE LA FLOR A LA
BOCA, de Luigi Pirandello
Taller de Direcció escènica.
Actors: M. Dueso i Q. Lecina.
La Cuina - Teatres de l'Institut
Institut del teatre de Barcelona

1990 ASSAIG D'HAC
Creació pròpia amb textos de
Peter Handke
2n Premi IV Concurs de Projectes
Teatral de l'A. de Palma
1989 Estrena al T.M. Manacor.

1991 DON GIOVANNI de Mozart
Escola d'Òpera del Teatre For-
tuny de Reus.
CARMEN de Cases i Rumbau
Co-direcció amb Toni Rumbau
Companyia La Fanfarra
Malic. Cicle Teatre de Butxaca
III Festival de tardor. Barcelona

1992 MI RESTA LA SPERANZA

Espectacle de fragments d'òpera
de Le nozze de Figaro de Mo-
zart i Carmen de Bizet.
Cloenda de l'Escola d'Òpera.
Festival de les Arts. Reus.
CERIMONIES DE PROCLA-
MACIÓ DE VENCEDORS
Coreografia i escenificació rea-
litzades amb Txiki Berraondo.
XXV Jocs Olímpics de Barna.
1993 LA NIT JUST ABANS DELS
BOSCOS de B.M. Koltès
Companyia LA d'HAC
Teatre Malic. Barcelona.

Altres activitats teatrals

* Col.laborador a la revista "El Pú-
blico"
* Col.laborador en la reconstrucció de
dramas sacres medievals.
* Coordinador del cicle de monòlegs
DE L'AUTOR A L'ACTOR

Joan Ramis Sineu

A.M. Cerdà
J. Domenge

Amb motiu de l'exposició d'escultures que es va inaugurar el mes de juliol a la galeria Llevant de Sa Coma, varem tenir una conversa amb en Joan. Parlarem una mica de l'exposició i també tenguérem temps de parlar de nous projectes i altres treballs.

A l'exposició de Sa Coma, que encara ara es pot visitar, hi trobareu una mostra de quatre o cinc escultures de grans dimensions, les bases de les quals provenen d'una fàbrica d'estores de Sineu.

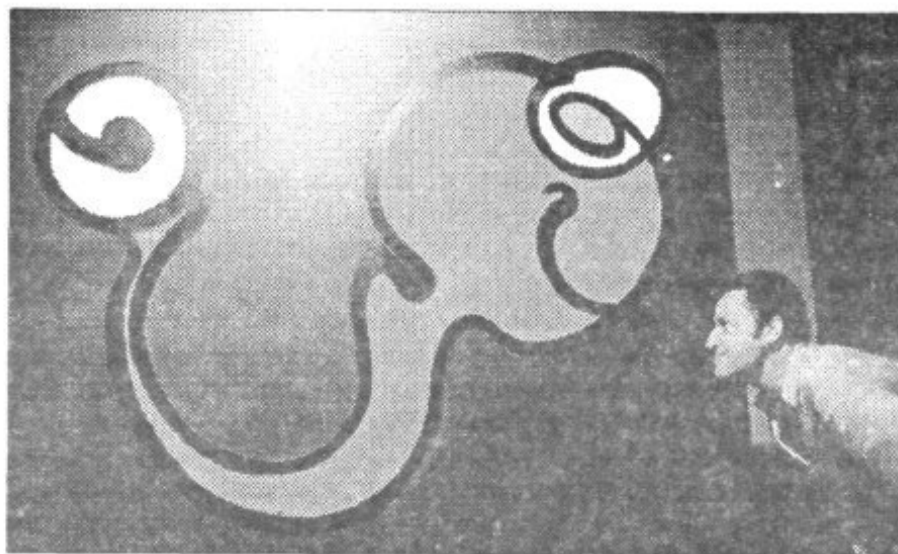
Com ja sabeu, en Joan, a part de dedicar-se a la pintura, ja fa temps que es dedica a l'escultura.

Les primeres mostres de treball escultòric es varen poder veure fa uns dos anys a l'exposició *Epur si muove* a la Torre de Ses Punes de Manacor. Seguint amb aquesta trajectòria, fa dos estius va donar a l'associació de Donants de Sang i al poble de Sineu, una escultura amb el símbol de l'associació. Tot seguit, va elaborar el *Projecte Mallorca*, que té dues vertents: per una banda farà una escultura per a cada poble de Mallorca amb els símbols que els representen, i per l'altra agruparà en un parc escultòric el conjunt de les escultures que haurà fet per cada un dels pobles.

Malgrat les exposicions d'en Joan siguin tan esporàdiques, sabem que no està aturat, té obra a diferents galeries.

Un dels grans projectes és la confecció d'un alfabet, fruit de nou anys d'investigació i estudi de la simbologia. Aquest alfabet està compost de vint-i-dos signes, darrera dels quals s'hi amaguen unes lletres, uns significats, uns números, unes músiques... aglutinants del saber comú de tota cultura de la mediterrània.

Tot i que l'alfabet sempre sigui el mateix, en Joan no es subordina a cap estètica i ens ho presenta de diverses maneres i en diferents suports escul-

tura en varis materials, pintura, gravat, dibuix o fins i tot brodat.

Aquest és un dels seus grans projectes, que ara fa uns mesos perdé quasi per complet, quan un dia a la nit, potser per un tall de corrent, es va encendre el seu estudi de pintura a Sineu, l'antic cinema.

Part dels projectes que en Joan tenia s'han hagut de paralitzar, ja que allà dintre hi guardava gran part de la seva obra.

Malgrat tot, en Joan ha decidit tirar endavant les seves iniciatives, i fins i tot n'han sorgit de noves, com és el cas de guardar una quantitat determinada de les cendres que ha quedat de l'antic taller -autenticades per un notari- per a envasar-les i distribuir-les per galeries d'art i particulars. Com el mateix Joan diu, és com un homenatge a aquell artista italià, Piero Manzoni, que per demostrar el seu rebuig pel mercat de l'art, va fer enllaunar la seva pròpia merda i en va enviar un pot a cada un dels seus galeristes. Però el que havia de ser un insult, amb el pas del temps, s'ha sacralitzat i ara podem trobar alguns d'aquests pots repartits pels museus del món. Qui sap si un dia hi trobarem les cendres de l'antic taller d'en Joan Ramis?

Com probablement ja deveu saber, el senyal del Canal 37 TV ja arriba a Sant Llorenç des Cardassar. Efectivament: des de mitjans del mes de maig -quan varem instal·lar-nos a Alfàbia- la imatge del "37" pot sintonitzar-se a la freqüència 37 de UHF. La programació del Canal -amb més de 20 hores setmanals de producció pròpia- conforma una variada oferta que ens acostarà al món dels esports, el cinema, el teatre, les notícies, els debats, la cultura, la música, les entrevistes i tots aquells esdeveniments que afecten la nostra illa. Les emissions s'inicien, de dilluns a divendres, a les 21 h. i finalitzen sobre les 0:30 h.

Els diferents espais i el seu horari d'emissió podeu consultar-los diàriament a les pàgines de televisió de: "El Dia del Mundo", "Diario de Mallorca" i "Diario 16 Baleares".

Sebastià Frau
Gerent de Canal 37TV

El Bé i el Mal i la cabra mallorquina

Rafel Duran

Cada vegada que retorn a Sant Llorenç sempre dic que la vila em fot una clatellada. El poble canvia a gran velocitat i tot per empitjorar. Crec que cada dia es torna més bufa i ordinari, a imatge i semblança de Manacor, que ja ha adquirit la denominació de poble més lleig de Mallorca. Al nostre, poc li falta. Diguem que s'autodevora. No sé perquè sempre ens toca als forans ser més crítics amb el poble, cosa que no sol agradar gens als llorencins, ja que ens ataquen de colonialistes, clar que podem optar per passar de tot, però també serem criticats pel mateix. Aleshores, remarc la condició d'apàtrides: a Barcelona som mallorquins, a Sant Llorenç catalans. I a fe que no em desagrada, això em dona una visió més objectiva de les coses. Bé, allò que deia, si feis una volta pel poble en pla *guiri* veureu la feia.

Si algú troba exagerada aquesta visió negativa pot agafar una càmera de vídeo domèstica i fer la prova (ho dic per allò que el vídeo sempre distància). Filmau diferents carrers del poble i després visionau: no hi ha res que s'avengui ni s'enquanti. O bé, qualsevol horabaixa d'estiu podeu anar a filmar, per exemple, la plaça de l'església: no deixeu res sense enregistrar, ni la part esbucada de Papua (quatre pedres i quatre canyes) ni els fascinants personatges que hi veuen passar el temps. Després, si ho voleu arrodonir, hi podeu acoplar música interpretada pel Card en Festa, que avui per avui és la institució musical llorencina que desafina

més quan sona (amb tots els respectes, però la meua estimada orella no pot mentir. Abans era la banda de música quan jo hi tocava, record encara les discussions soberanes de tres quarts d'hora sobre la duració d'una corxera, que si mig temps o temps sencer!!!).

Estic convençutíssim que amb tot això pot sortir una pel·lícula molt interessant, i qui sap!, en el millor dels casos pot guanyar l'òscar a la millor pel·lícula estrangera, superant l'*A-marcord* d'en Fellini. Vés per on, crec que això sí que seria positiu per la vila, perquè d'aquesta manera passàrem als annals de la història del setè art i el poble se'n beneficiaria turísticament, entrant en competència deslleial amb Cala Millor i Sa Coma; a més a més, els polítics, que sempre es preocupen tant pel poble, podrien concedir tranquil·lament la independència als carrioners i aquests farien unes festes més grosses que les del centenari de la independència llorencina. N'estic ben segur. Hi pos la mà al foc i no és conya, que les idees van cares!

Tanmateix, res d'això era del que volia parlar. Sempre m'ha cridat l'atenció al llarg de la història el fet de veure pobles, ciutats o països dalt de tot del *ranking* de popularitat econòmica, cultural, esportiva, etc. i de cop i volta caure en desgràcia al fons de l'abisme i a vegades de l'oblit. Talment això li ha passat a Sant Llorenç en el tema festiu, per no derivar a aspectes més seriosos. Sé on vull anar a parar. Les festes d'enguany han resultat ser una autèntica cutrada: desorganització total i una programació càdica i deplorable.

Ja sé que les festes del Sant Llorenç d'antany són mítiques. L'època "gloriosa" foren els anys 50 i part dels 60. Tothom sempre me n'ha parlat, fins i tot fora poble. Aleshores

tenien molta anomenada les verbenes, amb n'Antonio Machín i en José Guardiola. Era la primera vegada d'un aconeixement semblant i això el devia fer singular. Malgrat tot, caldria estudiar quin grau de participació activa i passiva tenien els llorencins en la festa.

Després vindrien anys de decadència. El Club Card seria l'alternativa al nous temps que corrien, faria recuperar el caràcter participatiu de la festa amb les seves activitats lúdiques, que serien aplicades durant les festes de la Mare de Déu Trobada (molt participatives, i el més important de tot: amb pressupost econòmic nivell zero) contra-punt a les festes patronals i lliçó modelica a seguir des de la segona meitat dels anys 70 fins als nostres dies.

Les festes dels anys 80 s'han de definir amb dues fases. Les de la primera fase foren organitzades per en Mauri, home de gran activitat sempre que li deixen dur trull, com a tothom. Les seves foren unes festes de copla i mantilla, *misses*, *varietés*. Ell seria el Berlusconi nostrat, precursor a la vila de l'èxit massiu de les *Mamás Chicho* de Tele 5. En la segona fase, el regidor de festes de torn, en Toni Cuc, fa un intent d'actualitzar-les al ritme postmodern del país i l'acte estelar de la programació va ser convertir el camp de futbol en un macroespai concertístic de dues plataformes-escenari a l'estil de qualsevol palau d'esports rocker de ciutat gran. Hi desfilaren el bo i millor del moment, amb molts milions vessats i d'altres recaptats. Les festes per als llorencins encara no eren de franc: un negoci. Això sí, a Sant Llorenç no s'havia vist tanta gent mai. Eren anys d'estufera.

Per tant, en temps de crisi com l'actual, tampoc hi ha dret a donarnos unes festes com les d'enguany. La

crisi econòmica és una excusa absurda que demostra manca d'imaginació pels quatre cantons. Que se n'ha fet de tota la memòria històrica del poble? Amb tot el que s'ha viscut a la vila no hi ha dret que encara ens vulguin donar ous per caragols. I dic jo que el responsable de la cutrada en deu ser el regidor de festes, que també ho és de cultura, conjuntament amb part del consistori. Molt bé, l'enhorabona, idò!

Ajuntar en Tomeu Penya i els Oculats en una mateixa vetllada és un disbarat salvat en part per la joventut, que almanco dur una marxa rabiosa com mai no s'havia vist al poble. O la Rapsòdia d'en Company, vinguda just per desmitificar-nos anys d'infància en festes franquistes. La Rapsòdia avui és una mòmia estantissa, inculta i banal, que ni tan sols quedaria classificada a Gente Joven, que ja és dir molt. Però... la placeta plena de gent i manballetes a dojo. Idò, i que no és guapo això?

Concurs de plats dolços. Un altre doi. Jo que som del dolcet-dolcet, ningú no em farà creure que un engronso és millor que una orellana. Són prou bons i diferents com per competir. Anant així arribarem a fer unes olimpíades enlloc d'unes festes de poble. Participació, ganes de brou i prou.

I què me'n direu dels foners? Arriben al poble, fan diana, se'n duen els trofeus i, un cop han partit cametes me valguin, demanen als quatre assistents si volem participar. Qui paga tot això? I de la doma de cavalls? No té preu. Un altre óscar al comentarista i visca l'autopublicitat. A l'únic llorenç que hi va participar el van desjectar micròfon en mà. Hostes vingueren que de casa ens tragueren. I del programa de mà-catàleg publicitari? Almanco podrien copiar el d'Artà, que amb creativitat en el disseny i imaginació en la programació està a anys llum del nostre. Per cert, quan s'inclourà dins el programa el sus oficial de la ja tradicional guerra d'aigua? La

situació de marginació en la que es troba és greu i ataca la nostra sensibilitat granotera. Llavors passa el que passa.

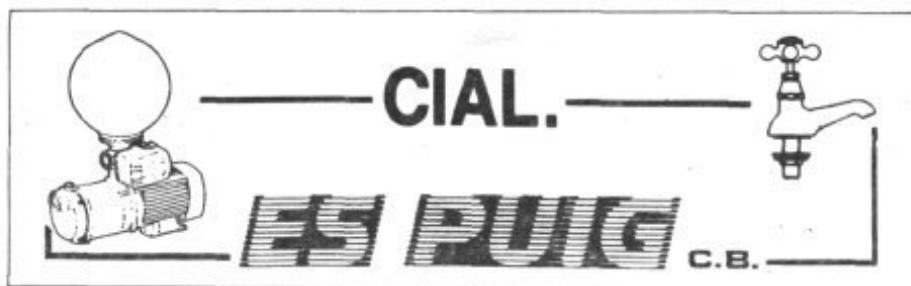
Tot plegat, una llàstima, i no serà perquè a Sant Llorenç no hi hagi gent capacitada. Podria continuar perquè, com que m'agrada endoiar, gairebé sempre vaig ser enmig del trull.

Ah! ja em descuidava. Dos consells al regidor de cultura per quan li facin entrevistes a la TV: primer que no es grati tant, no dona cap bona imatge al poble, ja que enlloc de granots diran que tenim pucés. Amb tantes gratades va superar na Xita de'n Tarzan. I mirau que és difícil superar es llistó! El segon consell és que hauria d'anar en compte amb l'ús que en fa de la paraula cultura, perquè de cultura n'hi ha de tres castes: una que s'escriu en

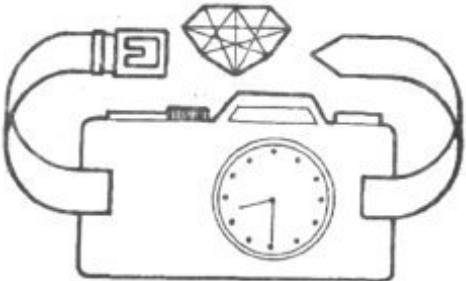
majúscules i que es viu en estat actiu; la segona s'escriu en minúscules i es pot viure en estat passiu; la tercera s'escriu amb "c" però ve de la paraula curtor.

Reconec que aquest escrit pot molestar la sensibilitat de qualcú perquè les crítiques no solen agradar, però no m'ho podia callar, i com que un servidor està exposat de per vida a que qualsevol feina que faci sigui malmenada per la més ferotge crítica del país... així que un toc a la barra i a fer-ho millor en una altra ocasió.

I com que l'esperança és l'únic que mai no hem de perdre, preguem perquè l'any que ve el consistori s'espabili i no li hàgim de tirar més en cara allò que cantava en Machín quan venia a Sant Llorenç: *Esperanza, Esperanza, sólo sabes bailar cha-cha-cha.*

GARCIA LIS
JOIERIA-RELOTGERIA-FOTOGRAFIA

LES MILLORS MARQUES DEL MERCAT EN
CÀMERES FOTOGRÀFIQUES
COMPACTES, RÉFLEX, AUTOFOCUS
NIKON * MINOLTA * CANON * OLYMPUS * YASHICA
KONICA * RICOH * PENTAX * PRACTICA * POLAROID
Fotografia i video professional
Revelat de fotos *Arco Iris* de Kodak

Carrer Major, 47   SANT LLORENÇ   Telèfon 838351

Diari valencià

Als meus amics IMM i MJE

València, 5-IX-'93

Un vol molt maco: un instant entre dues badies il·luminades. Era el meu primer vol noturn, tot i que en enlairar-se l'avió era encara el crepuscle i a l'oest es besllumaven els colors verd, groc i roig.

Val., 7-IX

Passeig en barca per l'Albufera. Garses reials s'alçaven d'entre les mates de fang -paisatge amb barraques on fou rodat *Cañas y barro*. Les garses reials baten enlaire majestuosament les seves grans ales esteses. També n'hem vistes de blanques i fumatells. Dins l'aigua, les llises saltaven cap a defora i es deixaven veure un segon llampeguejades pel sol.

M'he comprat, a la llibreria "Crisol", l'*Art amatòria*.

A la nit, llegesc Joaquim Folguera, malaguanyat poeta de qui enguany es compleix el centenari del seu naixement (Quants de centenaris enguany!: Miró, Foix, Riba...). N'he pres notes per a fer-ne un article.

Val., 8-IX

Visita a l'editorial Alfons el Magnànim, capitanejada per Marc Granell, amb qui he parlat d'una possible futura col·laboració. Després hem entrat al despatx d'Eduard J. Verger, poeta ell mateix i traductor d'Attila Józef,

Mallarmé, Bonnefoy, Éluard i Jean Tardieu. Amb aquest darrer s'hi ha escrit però ara, al cap d'uns quants anys, atès que nasqué en la primera dècada del segle, ignora si encara és viu. Tardieu havia festejat Émilie Noulet, l'assagista belga que amb el temps esdevindria la dona de Josep Carner. N'Eduard ens ha dit que, gràcies al poeta català, *Tardieu sebé almenys que existia la literatura catalana*. L'autor francès té també traduït al català un llibre de memòries, *El vénen a Cercar, senyor Jean*; la frase que li dóna títol és la que li deia el seu majordom quan, de petit, tenia alguna visita i es trobava dins *una habitació plena de joguines i llibres il·lustrats*. El títol, és a dir, la frase, s'associa no ara amb la crida del majordom (el qual el poeta cercava inútilment en passar per la casa de la seva infància), ans amb la crida de la Mort.

*****

Al vespre, hem visitat la catedral de València, però aquesta vegada, com al 89, no hem pujat al Micalet, sinó que hem revist la tomba d'Ausiàs March i la torna on predicava Sant Vicenç Ferrer. Hem sortit de l'església i ens hem assegut en un bar de la plaça de la Mare de Déu, que és aquella que té el brollador de Neptú amb nàiades que sempiternalment aboquen l'aigua de les seves àmfores. Allí he llegit *L'altre, encara*. Són les onze. Escolt l'"Himne a De

mèter" i em colg (gite).

Val., 9-IX

Al matí, en una biblioteca hem vist una exposició dedicada a n'Estellés. Després hem tret un llibre dels *lieder* de Heine en francès i en prosa. Els poemes aquests són impregnats d'un suau romanticisme: la neu, el cor glaçat, els ulls blaus que inspiren pensaments blaus...

A la vesprà hem presenciat el Tribunal de les Aigües, tradició que es manté a València des de temps immemorials. Ningú no ha protestat. Abans d'anar al llit, hem escoltat el *Te Deum* de Bruckner, impressionant. Últim jorn a València ciutat.

Gandia, 12-IX

Aquest cap de setmana hem estat a Dènia; hem vist de prop el Montgó, ens hem passejat pel carrer Campos, ombrejat pels plàtans frondosos, i hem visitat el castell. Més tard, al vespre, hem visitat l'ermita de Santa Anna, que pertany als Pares Escolapis, un dels quals és el pare Faus, abrandat defensor de fer la missa i les classes en català. Rajoles de Manises.

Visita a la caseta del Pare Pere.

Gandia, 13-IX

Hem pujat al Montdúver. Hem passat amb el cotxe per La Drova i hem vist

Jaume Galmés davant el Montgó

El Cingle Verd. Des del cim del Montdúver tenem una vista preciosa: el Montgó, València, Cullera, Cara Segària (es diu així perquè té la silueta d'un home ajagut cara amunt), Xeraco, Gandia i altres poblets.

Primera conferència que assistim a l'Hotel Bayrén I.

LITERATURA I CIRCUIT EDITORIAL a càrrec de Joaquim Molas

Galàxia Guttenberg. Fet literari: autor (el qui fa el text) i destinatari (el qui el consumeix). Vivim una massificació; primer no hi havia tants d'autors com ara, o, almenys que sobrevisquessin tant com ara, "allau fascinant". Actualment, un llibre necessita un elevat tiratge, traduccions i que en facin una petita, així és com són "desfilats" els escriptors a la Fira de Frankfurt.

Concentració de grans capitals (Ed. PLANETA)

Tiranies: la de l'agent literari i la de la publicitat (oral, escrita i visual) Dins una mateixa àrea lingüística hi ha moltes literatures; per ex., al món anglosaxó tenim l'alt front (Joyce), el mig (Hemingway) i el baix (autors

desconeguts per a nosaltres).

Perfodes de la lit:

-abans i després de Baudelaire (Universal)

-abans i després de Juan Ramón (Esp.)

-abans i després de Carles Riba (Cat.)

Molas parlà també de Salvador Dalí, de qui digué que era un escriptor sense llengua.

Conclusió: La Literatura pura és un element d'identificació individual.

Gandia, 15-IX

LLENGUA I NACIONALISME a càrrec de Xavier Lamuela

Lamuela parlà de l'aspecte intern de la llengua nacional, dient que hi ha una llengua discriminant i una d'integradora. Quant a la llengua literària, de la qual n'ha publicat un llibre, concloué que es regia per la classe dominant i pels gusts literaris de l'època.

G., 16

DONA I ESCRITURA a càrrec de Maria Mercè Marçal

Importància de la "cambra pròpia" de què parlava V. Woolf. Els poetes antics s'inspiraven en les Muses ("de bella i gràcil aparença") mentre que els poetes d'aquest segle han escrit des de la fúria de les Erínies ("gosses àvides de sang").

La ponent recordà Anna Rodas, poetessa violada i assassinada als 20 anys, la qual fou comparada a Sylvia Plath.

M. Mercè, llicenciada en clàssiques i poeta (Llengua abolida), féu una bellíssima descripció de les deesses gregues: Recordà, per exemple, que Pallas Atena neix directament del cap de Zeus; és, per tant, "una filla sense mare", i per això perdona Orestes per haver matat la seva. Quant a si podem parlar d'una literatura masculina i una de femenina digué que no, que la literatura per tradició és masculina; en tot cas, aquest tema no la preocupa gaire. De Sylvia i de Marina Tsvetàieva contà que ambdues tengueren una vida molt dura. En resum, una conferència tan interessant com poètica, esquitxada d'espurnes mitològiques, que agradà a la majoria dels assistents a aquesta.

Universitat d'Estiu de Gandia

Jaume Galmés

Meteorologia

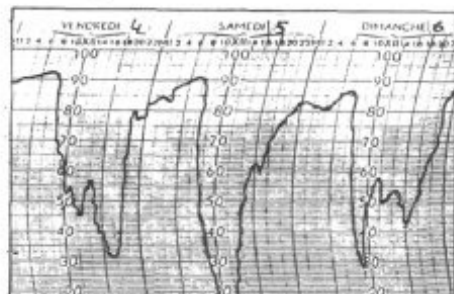
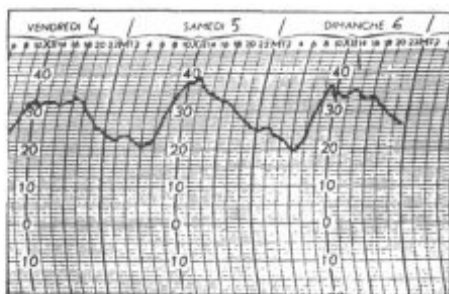

Com es pot veure en el termograma adjunt, la temperatura arribà als seus màxims a començaments del mes d'agost, exactament el dia 5, que, segons els aparells, va fregar els 40°, la més alta que hem tengut mai d'ençà que registr les dades.

L'altra gràfica correspon a la humitat relativa de l'aire, que en el mateix dia i a la mateixa hora va registrar un mínim poc habitual: 10%.

Tret d'aquesta invasió d'aire africà,

pareix que l'estiu no ha estat tan calent com el de l'any passat, que tenguérem 55 dies de temperatura igual o superior als 30°, mentres que enguany no ha estat així.

La gent que només passa gust de criticar -que n'hi ha molta, creis-me-, escampa arreu del poble que la nostra Corporació no té gens de gust per l'estètica i que tant li és si les coses que l'envolten són hermoses o resulten un atemptat contra el bon gust. Per reforçar els seus peregrins arguments parlen de les places del poble, dels empedrats, de les façanes, de la manca d'arbres... i acusen l'actual equip de govern de passar olímpicament de rentar la cara a la vila. Però prova de que això només són fal·làcies dels qui tenen mala sang i cerquen ronya única i exclusivament per poder gratar és un cossiòl d'aram i llautó que fa uns mesos col·locaren just davant el despatx del batle. El cossiòl, naturalment, és preciós i fa mirera, però el que realment crida l'atenció és un manat d'immenses canyes plomisseres tenyides de vistosos colorins mig fluorescents que hi han col·locat amb mà magistral. Quina meravella de verds, grocs, roses i blaus que alegren la vista del visitant! Quina esclator de color que inunda les parpelles dels funcionaris!

-Quina horterada!

-Les plomes o la redacció?

-Les dues coses.

-Veus? Vet-aquí un dels que deia. Que no t'agraden els colorins?

-Sí, però em sembla que hi quedaria millor una quència, què vols que et digui?

-No tens gens d'imaginació. Val més que ho deixem anar i comencem amb el ple del 16 de setembre, que sinó la cosa s'engrescarà i acabarem de mala manera.

Pareix ésser que la unitat sanitària de Son Carrió els ha quedat petita, i,

aprofitant que una veïnada els ha regalat un solar a la sortida del poble, anant cap a S'Illot, la delegació local demana que se'n construeixi una de nova i així tant els vells com els malalts estaran més amples. I com que per aquestes coses com més prest s'hi posin millor i quan els llorencins se'n pensen una els carrioners ja l'han feta, tregueren comptes i calcularen que costaria devers trenta-tres milions de pessetes, tot inclòs, dels quals, si la Conselleria de Sanitat hi venia a bé a pagar-ne quatre parts, l'Ajuntament podria fer-se càrrec de la cinquena.

-Una de dues, o en sis anys la població de Son Carrió ha augmentat de forma espectacular, o tregueren malament els comptes sobre el nombre de malalts quan construïren la que tenen.

La tasca d'en Mateu Puigròs no s'ha de limitar a fer obres noves a Son Carrió

-El parell de milions que va costar només suposaven una inversió provisional, home. Aprovaren la proposta per unanimitat, però n'Antoni Sansó va recordar a Mateu Puigròs que era el regidor d'Urbanisme de tot el terme, i que, per tant, la seva tasca no s'havia de limitar a fer obres noves per Son Carrió, ja que hi havia moltes zones públiques a Sant Llorenç que també necessitaven arreglar.

A continuació el PSM va presentar una moció d'urgència sobre el tema de la cessió del 15% de l'IRPF a les comunitats autònomes que poc més o manco deia el mateix que l'article de la revista d'aquest mes. Fou aprovada per deu vots a favor i un en contra, el de na Jerònia.

-Encara estan igual, aquests dos?

-Sí, i crec que ho tendran mal d'arreglar si a les diferències de plantejament polític hi afegeixen les personals. Però ja són grandets i deuen sobre el què fan i el que s'hi juguen.

El darrer punt, cosa rara, era el dels precs i preguntes, i dic cosa rara perquè en els plens extraordinaris no n'hi sol haver. Començà en Mateu Domenge dient que a començaments del 91 l'equip de govern va dir que en un any estaria enllestida la prolongació del carrer Lepanto, la que l'uneix amb el camí de Calicant. Va demanar si ja sabien quan estaria i en Bartomeu Mestre li va respondre que encara no estava a punt.

Continuà na Bàrbara inquirint sobre quan s'acabarien els carrers que envolten l'escola, i en Bartomeu Mestre li va respondre que encara no estaven a punt. També denuncià que moltes vegades els femeters se'n duen els poals perquè els resulta més ràpid que la gent només tregui les bosses, i que els contenidors fan tanta olor que ningú no els vol ran de caseva. Li contestà en Bartomeu Mestre dient que només se'n duen els poals que no tenen bossa, i que els contenidors són un gran avanç tècnic i que no cal anar cul enrera en relació al progrés. Acabà el seu torn de preguntes discutint durant un quart d'hora amb en Mateu Puigròs perquè el carrer on han d'ubicar la nova unitat sanitària de Son Carrió serà tort, i manifestà que seria més guapo si fos dret.

-Segons es meu gust, hi ha coses que fan molta més planta si estan dretes, però també n'hi ha d'altres que m'agraden més si tenen un poc de corba...

-Sempre estàs pensant en el mateix. Agafà el torn n'Antoni Sansó, i va recordar que feia dos mesos que s'havien aprovat les Normes Subsidiàries i a l'arquitecte municipal encara no li havia llegut presentar-les. En Mateu el tranquil·litza assegurant que ja s'estan fent les fotocòpies. També digué que havia sentit dir que el regidor Mestre recomanava als veïnats que adesiara alçassin la comporta i remenassin la merda. Recordà que això és tasca de l'Ajuntament, no dels veïnats, i demanà que s'arreglès el problema. El regidor Mestre s'excusà di-

ent que la merda no corria perquè
empraven poca aigua.

Fan les coses malament i volen que nosaltres les arreglem

-Quaranta putes, si haguessin connectat les netes i la pagàssim a devers deu duros no hi emportaria mirar tan prim, però a 500 ptes. la tonelada fa mal amollar l'aixeta! A més, quan pertot recomanen estalviar aigua el nostre regidor d'obres diu que la tirem per les clavegueres perquè no se n'ha cuidat de que fessin la instal·lació així com toca. Saps que n'hi ha de barra, pel món!

-No t'enfadis, que tendràs una pujada de sang.

-És que fa enfadar, home. Són ells els qui fan les coses malament i volen que siguem nosaltres els qui les arreglem, a més de pagar totes les despeses. Ja està bé, no?

A continuació s'hi posà en Guillem Llull i féu diverses preguntes sobre l'herba que inunda la bifurcació de l'entrada del poble, unes camionades de grava que li havien promès que tirarien per uns camins espanyats, un pou destapat que resulta un perill per als vianants des de fa més de mig any... En Bartomeu Mestre, com sempre, mirava de defensar-se tirant pilotes fora i cercant excuses de mal pagador, però tenc per mi que no va convèncer ningú.

Acabà nà Jerònia demanant a veure si ja sabien si l'aigua dels pous públics era potable o no, i en Bartomeu Mestre li respongué que li pareixia que sí.

-Hi ha res que funcioni per la Sala?

-No ho sé, però m'han dit que una dona va sentir dir a una rotlada que un temps hi havia homo que contava que una vegada li havien parlat d'una cosa que havien feta bé.

-Tanta sort!

Josep Cortès

Diguem prou

La introducció de modificacions en el sistema de finançament de les Comunitats Autònomes amb l'exclusió de les Illes Balears de la cessió del 15% de l'IRPF, suposa un nou greu perjudici respecte a la resta de Comunitats Autònomes.

Aquest sistema, injust i discriminatori, no garanteix als ciutadans d'aquestes illes el mateix nivell de serveis i d'inversions que tenen la resta de ciutadans de l'Estat Espanyol.

Basta constatar que les necessitats de finançament de les Illes Balears s'han fixat en 23.278.- ptes/habitant i any, mentre que la mitjana de la resta de Comunitats Autònomes del mateix nivell de competències és de 27.730.- ptes/habitant.

Per posar un altre exemple: a Extremadura la quantitat total recaptada, fora comptar la Seguretat Social, és de 52.363.- ptes. per cada habitant i any, mentre que a les Balears és de 333.587.- ptes/habitant.

Per completar les desigualtats podem afegir que les inversions públiques estatals a les Illes Balears sols han estat el 35% de la mitjana espanyola. El sistema no sols no compensa el cost de la insularitat, sinó que tampoc té en compte la demanda de serveis públics dels milions de turistes que ens visiten cada any.

Patim una vertadera situació d'espoliació fiscal que no pot justificar-se amb la petició d'una falsa solidaritat.

L'elevada renda per càpita dels ciutadans d'aquestes illes serveix per justificar que no necessitem uns serveis públics, perquè, segons Madrid, podem pagar uns serveis privats.

A Madrid, s'estan oblidant que a les Illes Balears existeixen més de seixanta mil aturats, que els sous són els quarts més baixos de l'Estat, que des del gener de 1991 tanquen dues petites empreses diàriament, que l'agricultura està en fase terminal, marginada de les subvencions europees,

que la indústria desapareixerà fatalment si no aconseguim entrar en els objectius de la Comunitat Europea...

Aquests col·lectius de persones més necessitades, així com les petites i mitjanes empreses que es veuen obligades a tancar, també tenen dret a reclamar la solidaritat. La solidaritat d'aquells qui utilitzen la nostra per finançar obres faraòniques i trens d'alta velocitat de dubtosa rendibilitat econòmica i social.

Davant la revisió del sistema de finançament, podem comprovar una vegada més com els representants polítics del PP, el senyor Cañellas el primer, han estat desautoritats per les declaracions dels dirigents estatals del seu partit, que han posat en evidència una cosa que des del PSM fa estona manifestam: la dependència del senyor Canellas i del PP al mandat del senyor Aznar i del PP a Madrid.

I què hem de dir dels representants del PSOE, fidels esponents dels dictats de Madrid, sentinel·les del centralisme que vol malmenar la nostra identitat, deprimint la nostra economia i usurpant, encara, les competències en educació?

És hora de dir prou a aquest espoli fiscal. Per això, el PSM està fent el possible per aconseguir la cessió del 15% de l'IRPF i un nou sistema de finançament mitjançant el Concert Econòmic, com tenen Navarra i el País Basc.

Des del PSM, també exigim més descentralització i participació en els ingressos de l'Estat de les Corporacions Locals com a única sortida que tenen els Ajuntaments per sortir de la crisi actual.

És hora de dir clarament als partits centralistes com el PP i el PSOE que el poble de les Illes Balears vol ésser solidari, però no bàmbol. Per això deim prou.

PSM-Nacionalistes de Mallorca

Cròniques vilatanes

L'estiu no és un temps gaire bo per haver-hi aconteixements dignes de comentar; la gent se sent tan acalorada que només pensa en una bona sesta a l'ombra d'un garrover o en assolellar-se a la platja. Els polítics tanquen l'ajuntament i les decisions es deixen pel setembre, quan les calors ja han minvat prou com perquè les discussions no sien tan acalorades. Per això les notícies ens solen venir de fora o de la zona costanera, i sols les festes patronals rompen una mica aquesta quietud que al llarg dels mesos d'estiu forma part de la fesomia del nostre poble, només rompuda per un parell d'hores al vespre quan la gent s'asseu al carrer per mirar de refrescar-se una mica.

Festes

Aquest any les festes han sigut una mica diferents de les dels altres anys: el concert d'un artista més o manco famós no ha omplert el programa i els responsables han hagut de fer de ver que la crisi econòmica també ha arribat al nostre ajuntament, i no hi ha hagut l'escusa del Centenari, com l'any passat. Però així i tot es pot dir que el programa nocturn que la comissió va preparar va ésser realment encertat. Les orquestres i grups musicals varen estar molt bé, a alguns els llorencins ja els coneixem, com l'Orquestrina o en Tomeu Penya, altres, com UC, varen ésser una agradable sorpresa. Tan sols hi ha un petit emperò: el programa que va presentar la

banda municipal, pens que no era el més adequat per aquest vespre, perquè si bé les peces musicals eren prou interessants, degut al renouar dels infants, que no s'aturaven de cridar i córrer, cosa, d'altra banda, ben normal per aquestes dates tan significatives; caldria en propers concerts a l'aire lliure que es fes un programa amb música més lleugera, perquè serà molt difícil evitar que les padrines s'emportin els nins a la plaça i que els tinguin callats i asseguts sense moure's.

Però si en la part nocturna la cosa va anar més que bé, dels actes programats durant el dia no es pot dir lo mateix, alguns varen ésser una mica a deshora, cas de la tirada amb fona o els tallers d'infants. En el primer cas no hi havia més que els que tiraven; en el segon, molts d'al.lots arribaren tard perquè els pares havien vetlat el vespre abans. Pel que fa als espectacles esportius, al tennis tan sols hi havia els que jugaven i poca gent més; al tradicional partit de futbol de les festes l'assistència també va ser magra, encara que hi ha que dir que el rival, el Petra, no era de massa renom; possiblement un Manacor hagués estat més a l'altura de la festa; un altre any serà.

Una altra cosa que va extranyar una mica va ésser que enguany no hi hagués sant Llorençet. Per ventura hagués sigut millor començar la festa el divendres i acabar-la el dimecres, ja que el fet que la festa acabàs el mateix dia de sant Llorenç va donar la sensació que la festa havia estat acurçada.

Es pot dir que aquestes festes han sigut festes de temps de crisi, amb encerts, les actuacions musicals, i qualche errada, però que aquest és el camí adequat per començar a estalviar doblers, que ja està bé de fer macro concerts per la gent de fora i que ens costaven un Perú. La festa ha d'ésser

per als llorencins, ja que som els llorencins els qui la pagam.

Cardassar

Malgrat les baixes d'alguns jugadors considerats titulars, el Cardassar ha fet una excel·lent pre-temporada, amb dues victòries, dos empats i una sola derrota, a Ciutat, davant l'equip sots-19 del Mallorca. Si es té en compte que a mitjan juliol l'equip encara no tenia directiva nova i que els comentaris de la premsa no eren gens esperançadors, les baixes de Servera, Gaspar, Mellado, Loren i Pascual feien que l'afecionat veiés una mica negra la cosa, però la incorporació d'un quants juvenils com Pere Mas, Joan Mestre, Miquel Sancho, Esteve Sancho i Pere Soler, a més del nou entrenador Antoni Pastor i del preparador físic argentí Lufé Rodríguez han fet agafar coratge de bell nou.

D'aquests partits de pretemporada cal destacar els jugats al toneig d'estiu de Portocristo, on es guanyà al Badia de Cala Millor i s'empatà a zero amb el Manacor de 2ª divisió, ambdós jugats en menys de 24 hores. Al final del partit contra el Manacor hi va haver una mica de conflicte, quan el Manacor va voler obligar el Cardassar a jugar una pròrroga de 30 minuts perquè així estava establert al contracte signat pels dos clubs, i no es va conformar en ésser proclamat guanyador, quan estava molt més fresc per haver jugat el primer partit del torneig. Incomprendiblement es va desqualificar el Cardassar donant-li el quart lloc. Es veu que la dolenta pretemporada del Manacor no ha sigut massa ben assimilada pels directius.

El darrer, jugat a Ciutat contra el Mallorca-Sots-19, malgrat perdre'l per un gol a zero, el Cardassar va fer un excel·lent partit. Esperem que a la lliga l'equip faci tan bons partits com a la pretemporada.

Nota: A l'hora de tancar aquesta crònica, el campionat de lliga ja ha començat i el C.D. Cardassar no podia començar millor, amb victòria per dos gols a zero contra l'Atlètic de Ciutadella, molt bon partit i excel·lent arbitratge, amb gols de Torreblanca i Morey.

Que la segueixi així.

Mare Deu Trobada

Com ja és habitual des de fa bastants d'anys la Parròquia organitza les festes de la nostra patrona, la Mare de Déu Trobada, i enguany el programa, també com sempre, compta amb una novetat prou interessant: l'exposició Filatèlica, organitzada per l'associació Gent Cardassana, amb un te-

ma únic i ben interessant: el futbol, col·lecció privada d'en Miquel Llompart, de Ciutat.

De la resta del programa no es poden destacar gaire novetats en relació al dels altres anys; per ventura caldria fer una menció a l'originalitat del programa de mà, i també cal apuntar el debut d'un nou grup musical, sorgit de les files de la banda: *Salsa de Granot*, que amb música de *xaranga* demostrà la seva bona preparació, si bé potser li caldria una interpretació una mica més viva, amb més alegria.

Aquestes festes, que en la seva concepció són humils, compleixen perfectament i sense fer grans despeses amb la seva finalitat, que no és altra que honorar la patrona de la vila, la Mare de Déu Trobada. Són

unes festes fetes pels llorencins i per als llorencins i a les quals el que més importa és passar una estona agradable, sia escoltant música o rient el bon quefer dels nostres comedians. Són unes festes on a la vetlada ja es comença a sentir la frescor, com si ens anunciàs que l'estiu ja s'acaba i que els nins ben prest hauran de començar l'escola i els polítics tornaran a l'Ajuntament més *torrats* que n'Antonio Machín, després de les panxades de sol que s'hauran pegat per diversos Cala Millor o Sa Coma, i disposats a començar el nou curs polític amb nous afanys i noves idees, que esperem que sien en bé de la nostra vila.

Ignasi Umbert i Roig

Els perquès d'unes festes

Tothom n'ha parlat molt, d'aquestes festes passades, i ningú n'ha dit quasi cap de bona: cares i amb manca d'imaginació, començant pel cap i acabant per la coa. Podem dir que només se salven els actes esportius i que l'entrada als espectacles era de franc. Mentrestant, tots ens seguim demanant:

-Per què ens fan un *plamflet* de programa que pareix la propaganda de l'hiper?

-Per què no hi ha cap acte que comenci a l'hora prevista?

-Per què els directius del C.D. Cardassar s'enfaden a l'hora d'adjudicar el bar de les festes i després no miren prim a l'hora de fer la presentació dels equips?

-Per què les organitzacions subvencionades per l'Ajuntament no fan una actuació gratuïta per les festes?

-Per què el grup de comèdies cobra

tres-centes vint-i-cinc mil pessetes per repetir una obra i després n'estrena una de franc per les festes de la Mare de Déu?

-Per què l'U.C. Sant Llorenç no organitza cap carrera per les festes i un diumenge després sf?

-Per què *Lleure a Lloure* vol agafar tant de protagonisme? "Organitza Lleure a Lloure".

-Per què una organització de caire ecologista comporta tenir plàstics i altres deixalles més de quinze dies després de fer unes proves?

-Per què gent jove no té gens d'imaginació a l'hora d'organitzar jocs infantils?

-Per què hem de comportar que un extern faci l'abús a un llorenç que feia una volta amb el seu cavall?

-Per què no es demana permís per fer unes proves a uns terrenys particulars?

Hem de dir al senyor regidor de Cultura que només hi manca una bona organització, una mica d'imaginació i menys ganes de gastar diners en un any de crisi.

El Borino

Telèfons

Ajuntament	56 90 03
	56 92 00
Polícia municipal	56 94 11
Polícia nacional	55 00 44
Guàrdia Civil	56 70 20
Casa de Cultura	56 90 83
Unitat Sanitària	56 95 97
P.A.C. Son Servera	56 71 68
Ambul. de Manacor	55 42 02
Son Dureta	28 91 00
Escola	56 94 83
Bombers	55 00 80
C. Roja (ambulància)	20 01 02
Jutge	56 90 46
	56 95 53
S.M.O.E.	56 95 49
Ca Ses Monges	56 90 83
Funerària	52 60 53
GESA	55 41 11
Grua	55 03 44

De què ens ha servit tanta devaluació?

Després del susto de l'any passat el sector hotelier no ho tenia gens clar, tenia por a que es tornàs repetir la forta baixada d'ocupació de l'any anterior; no ha sigut així i els hotels, tret de qualcun, han tornat tenir una ocupació propera al cent per cent.

Vist així, des de fora, pareixeria que els hotelers havien reculat a aquells anys en què es deia que feien doblers a *carretades*, cosa ben lluny de la realitat. La veritat és que el sector hotelier es va emprobrint de cada dia més, els costos van augmentant de cada any en un percentage superior a la inflació oficial, la pressió fiscal és de cada vegada més forta i els balanços de fi de temporada s'atraquen de cada vegada més al signe negatiu.

Urgeix canviar aquest estat de coses, perquè si no es canvia en molts pocs anys el sector hotelier es pot trobar tan empobrit que la seva subsistència sigui cada vegada més difícil. Les diferents devaluacions de la pesseta que ha fet el govern de Madrid durant aquest darrer any tan sols ens han servit per engreixar més els *tour-operators* estrangers i per enfonsar-nos més dins la crisi i augmentar les diferències econòmiques del producte en la relació preu-qualitat, que a través d'aquests mateixos *tour-operators* estam oferint al mercat europeu. Un producte que avui per avui és el millor del Mediterrani.

Quan s'esperava que aquestes devaluacions servissin, si no per augmentar l'ocupació, (almenys per aquest

any, ja que els contractes estaven signats de molt abans i normalment no solen contemplar cap clàusula de revisió de preus, tal com es fa amb els convenis sindicals), sí perquè les despeses dels clients, tant fora de l'hotel com dintre, augmentassin; però no ha sigut així, sinó ben al contrari i tan sols ha servit perquè el *tour-operator* augmentàs les seves ofertes a la baixa i donàs més possibilitats de venir a Mallorca a sectors de gent amb poder adquisitiu més inferior, al mateix temps que feien el seu agost; per això la despesa extra hotelera és de cada vegada més baixa.

Les perspectives de que la cosa millori no són gens esperançadores, vistes les posicions dels *tour-operators* europeus, que amb una cínica demostració de força no volen ni tan sols acceptar la realitat del que suposa per al sector hotelier la devaluació de la pesseta, que en aquest moments ja s'atraca al 24% en relació al marc alemany, cosa que si s'hagués tengut en compte aquest fet tan significatiu hauria permès al sector recobrar-se en certa mesura de la pèrdua percentual que s'ha anat perdent aquests darrers anys.

Tampoc no han volgut reconèixer amb fets (de paraula sí que ho reconeixen) els esforços, no tan sols públics, com han sigut els plans d'embelliment, sinó també els privats que han renovat i modernitzat els seus hotels i han posat les seves instal·lacions al dia, fent un esforç d'inversió molt important, lo que ha suposat en molts de casos un endeutament del sector, i això ha sigut aprofitat pels qui controlen el mercat turístic europeu per

estrènyer més els hotelers i imposar-los, en certa manera, els preus que els ha convingut.

Però aquesta situació també pot arribar a ser perillosa per als *tour-operators* perquè si maten la gallina dels ous d'or, pot ser que no en trobin d'altra de gallina com les Illes Balears.

Potser en aquets moment, en què els hotels estan de gom en gom, no tinguem temps per reflexionar sobre el futur dels nostres hotels, que és impossible mantenir aquesta situació durant molt de temps sense córrer el risc d'haver de posar la clau i tancar, perquè no és gens lògic que un hotel d'Alemanya d'una mateixa categoria costi nou o deu vegades més que a Mallorca; perquè si Mallorca és Europa, també ho haurien d'esser els preus, o del contrari en molts pocs anys ens podríem convertir en el corral d'aquesta Europa a la que ja pertanyem i a la que volem seguir pertanyent, però amb igualtat de condicions. El govern hauria d'establir les normes necessàries perquè els contractes no fossin contractes de paper banyat, allà on tan sols s'obliga una part: l'hotelier; que fermàs de la mateixa manera les dues parts i no com ara, que l'hotel que no compleix la seva part del contracte paga cent per u i el *tour-operator* tan sols adquireix el compromís de pagar les cambres ocupades independentment de les que hagi contractat, i això molt sovint ni tan sols es compleix. Pocs anys que no n'hi hagi qualcun que no quebri.

Europeus, sí, però en igualtat de condicions. Aquesta és l'assignatura pendent del govern central de cara a Europa. Aconseguir això i que els efectes de la devaluació no servesquin per dur mes gent d'espardenyeta i sense cap duro a la butxaca és la tasca immediata del sector hotelier.

Ignasi Umbert i Roig

Institut d'Estudis Catalans

Secció Filològica

Ens plau de fer-vos arribar l'acord que la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans ha pres el dia 11 de juny de 1993 amb relació a la proposta lingüística següent: Els signes d'interrogació i d'admiració.

Us agraïem que la tingueu en compte i que la difongueu de la manera que considereu més convenient.

Si desitgeu fer-nos cap observació sobre el contingut o l'aplicació d'aquesta proposta, ens la podeu fer arribar per escrit mitjançant el servei de correus o mitjançant telefax (93-4122994).

Us saludem ben atentament.

Secretaria

Barcelona, 15 de juliol de 1993

*****

Fins als nostres dies, la llengua catalana ha mancat d'una normativa fixa sobre l'ús dels signes d'interro-

gació. Ja en les primeres èpoques de difusió de l'obra gramatical de Pompeu Fabra, tothom estava d'acord que el signe d'interrogació clou el període i que, pel que fa a l'inici, el signe invertit només es pot posar, si de cas, quan l'oració interrogativa és extremament llarga i no conté cap element gramatical suggeridor del seu valor interrogatiu.

Darrerament, hem vist estendre's una utilització sistemàtica de l'interrogant invertit, en oposició a allò que certament era un hàbit prou ben establert. Trobem, ara, periòdics i llibres on no hi ha cap frase interrogativa que no s'obri amb aquest signe de puntuació quasi sempre inútil, encara que sigui reduïda a un sol mot monosíl·lab. I, fins i tot, el mateix tractament reben, segurament pel gust del paral·lelisme, les frases exclamatives.

Així, un tema que fins ara mancava

de normativa es troba, de fet, sota la força de la pressió de l'ús que en fa un cert sector editorial, diferent de l'ús observat tradicionalment en català, la qual cosa causa confusió.

La Secció Filològica ha analitzat l'ús dels signes d'interrogació i d'admiració en llengües d'estructura interrogativa o exclamativa semblant a la del català (italià, occità, portuguès) o diferent (francès, anglès, alemany, rus, hongarès), i ha comprovat que, amb l'excepció del castellà, és una pràctica universal l'ús exclusiu d'aquests signes al final.

D'acord amb aquesta pràctica, i tenint en compte que l'absència d'una normativa clara condueix a una situació confusional, la Secció Filològica aconsella, amb finalitat simplificadora, d'usar els signes d'interrogació i d'admiració exclusivament al final de l'oració.

Tal dia com avui

ARA FA 100 ANYS

* Que es va constituir una sucursal de la Unió Republicana, al carrer de l'Àngel, 16.

* Que es posaren números a les cases del poble.

ARA FA 45 ANYS

* Que Nicolau Pascual Pascual a-

conseguí el títol de campió d'Espanya de tir amb fusell.

ARA FA 40 ANYS

* Que Tomàs Rosselló fou nomenat batle de Sant Llorenç.

ARA FA 25 ANYS

* Que s'aprovà el Pla Parcial de Sa Coma.

ARA FA 20 ANYS

* Que l'Ajuntament llogà un solar a Son Carrió per fer-hi un camp de futbol.

* Que Sant Llorenç -i la resta de Mallorca- va patir una plaga de grins.

ARA FA 15 ANYS

* Que es jubilaren en Francesc Ra-

mis, secretari, i l'amo en Pep Comís, saig de l'Ajuntament.

ARA FA 10 ANYS

* Que l'APA se'n cuida de vendre els llibres de text de l'escola.

ARA FA 5 ANYS

* Que s'inaugurà la Unitat Sanitària de Sant Llorenç. La placeta del Pou Vell encara segueix sense acabar.

* Que Rafel Duran estrenà la seva primera obra de teatre: *Zòmit*.

ARA FA 1 ANY

* Que celebrarem la festa del Centenari, de la qual no en quedarà res més que els llibres que s'hagin editat.

Josep Cortès

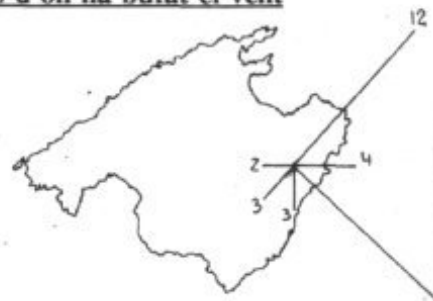

Resum comparatiu del mes de juliol

Pluja en el terme

	1992	1993	
Temperatura màxima	33	34	Ses Planes (Ca'n Toni)
Temperatura mínima	12'5	13	Son Vives (Ca'n Pedro)
Temperatura mitja	23	22'8	Son Roca
Temp. màx. mitja	28'7	28'2	Sa Fontpella
Temp. mín. mitja	17'3	17'5	Sant Llorenç (Ca'n Xesc)
Boires	1	1	
Tempestes	1	-	
Calamarsa	-	-	
Pluja (l/m2)	3'9	-	
Dies de cel serè	21	12	
Dies de cel cobert	2	4	
Dies de cel nuvolat	6	15	
Gelades	-	-	
Pols d'Àfrica	-	2	

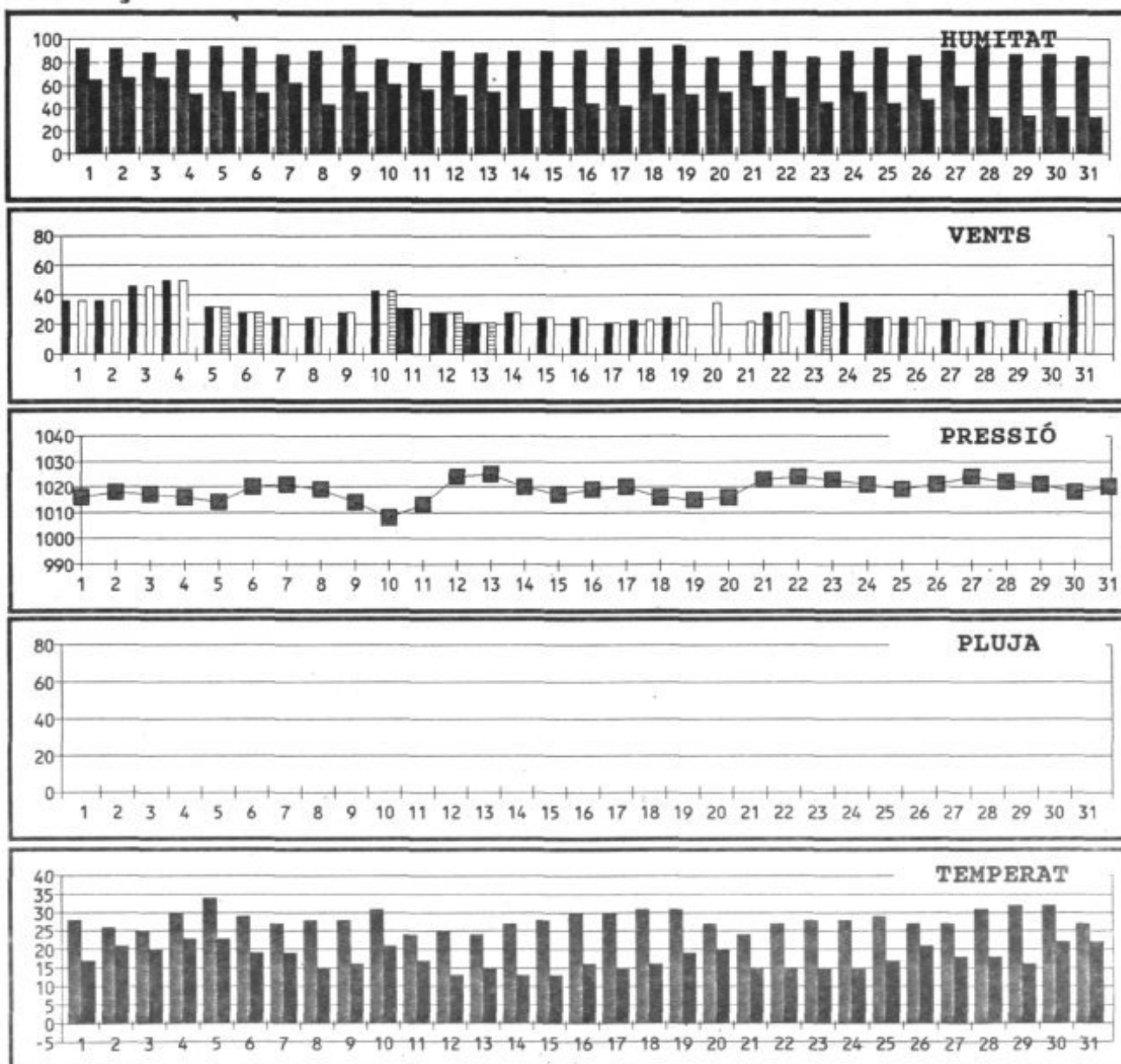
Des d'on ha bufat el vent

Ca'n Xesc

Estació pluviomètrica B-480

Sant Llorenç

Resum comparatiu del mes d'agost

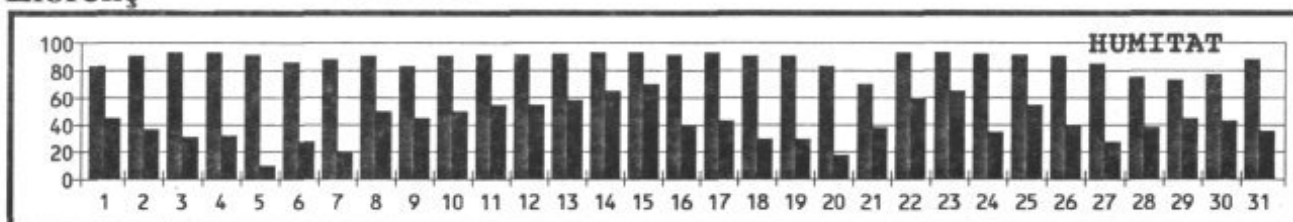
Pluja en el terme

	1992	1993		
Temperatura màxima	36	39'5	Ses Planes (Ca'n Toni)	-
Temperatura mínima	14	13	Son Vives (Ca'n Pedro)	-
Temperatura mitja	25'7	25	Son Roca	-
Temp. màx. mitja	32'4	31'3	Sa Fontpella	-
Temp. mín. mitja	19'1	18'5	Sant Llorenç (Ca'n Xesc)	-
Boires	-	-	Des d'on ha bufat el vent	
Tempestes	-	2		
Calamarsa	-	-		
Pluja (l/m2)	-	-		
Dies de cel serè	22	16		
Dies de cel cobert	1	1		
Dies de cel nuvolat	8	14		
Gelades	-	-		
Pols d'Àfrica	-	-		

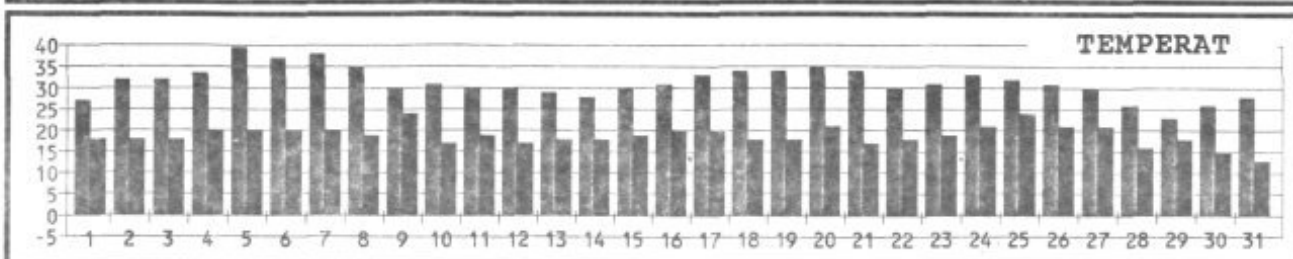
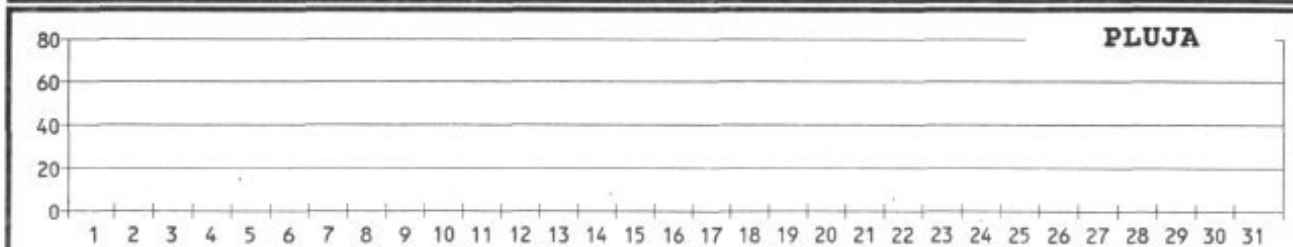
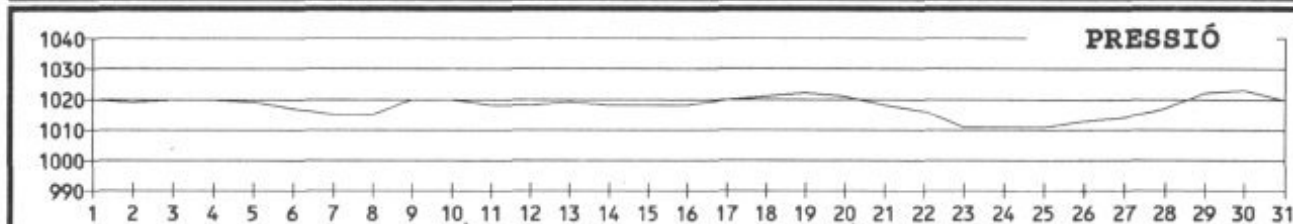
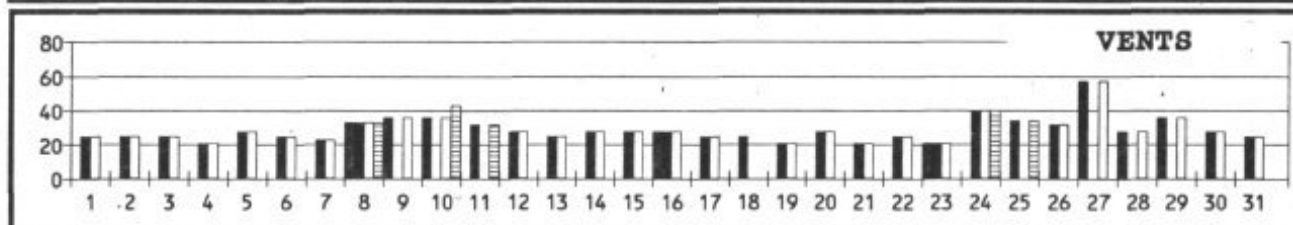

Ca'n Xesc

Estació pluviomètrica B-480
Sant Llorenç

N
S
E
O

MOTS CREUATS

Horitzontals: 1.-Líquid amarg de color verdós segregat pel fetge. Consonant. Símbol del cobalt. Interjecció. 2.-Que acapara. 3.-Doctrina que considera els gèneres i les espècies com no existint sinó de nom. 4.-Amina aromàtica primària, resultant de substituir pel grup amid un àtom d'hidrogen del benzol (Salades!). Matriu. 5.-Tela molt forta. Cinc-cents. lacisum atoN. Consonant. 6.- Nom de lletra. Altar. Tronc de l'arbre. 7.-Antecedent. Nom de lletra. Un home, un animal, fer força per moure alguna cosa en la mateixa direcció que ell es mou. 8.-Conjunt dels atots que té un jugador. Lletre grega. 9.-Confirmar. 10.- Metall groc. Partida de caça. Símbol del iode. 11.-Felf semblant al linx, propi de l'Àsia i de l'Àfrica, bru rogenc amb les orelles negres. Còdols. 12.-Llinatge mallorquí. Plet.

Verticals: 1.-Lloc plantat de fanals. Ocell palmípede lamel.lirostre, més gros que l'ànec. 2.-Càrrec d'ecònom. Branca tallada de l'arbre. 3.-Que lamina. Nota musical. 4.-Munt d'una alçària relativament considerable. Agredir. 5.-Substància amorfa, àcida, fortament astrignet, que s'extreu de les agalles, de l'escorça de l'alzina, etc., i és emprada sobretot en l'adob de pells. Nom de lletra. Acció d'atacar. 6.-Arran. Relatiu o pertanyent a l'arrel. 7.-Acció de calar les veles. En l'òrbita d'un planeta, el punt més

distant del sol. 8.-Repugnància profunda per alguna cosa. Terminació verbal. 9.-Difusió que té lloc entre dos líquids miscibles separats per un envà permeable. Espai que una persona recorre en moure's. 10.-El que arma una cosa. Símbol de l'argent. 11.-Ant., magistrat municipal elegit pel rei. Capritx. 12.-La primera. Tresor públic. Símbol del sofre.

Solucions

Horitzontals: 1.-Fel. T. Co. Apa. 2.-Acaparadora. 3.-Nominalisme. 4.-Anilina. Mare. 5.-Lona. D. Od. R. 6.-Ema. Ara. Soca. 7.-Dada. A. Tirar. 8.-Atotada. Pi. 9.-Ratificar. 10.-Or. Cacera. I. 11.-Caracal. Macs. 12.-Amer. Litigi.

Verticals: 1.-Fanaleda. Oca. 2.-Economat. Ram. 3.-Laminador. Re. 4.-Pila. Atacar. 5.-Tani. A. Atac. 6.-Ran. Radical. 7.-Calada. Afeli. 8.-Odi. T. Ir. T. 10.- Armador. A. Ag. 11.-Paer. Caprici. 12.-A. Erari. S.

BROU DE LLRTRES

A B W C D R O M H G R S
Q G E H L J K I A R T G
R I F P E T X S A A T B
S N O M Z S E A B N O P
H E G Y X V K T W E I G
I B L F R E P Y Z D R O
J R K E R A S C B I G N
M A C Q N R D C A N O L
N O P D A D A R T A R S
L O E S U I V A A A R T
S T S R N S L M X T F V
T M O I P T E R I F G L
U D E R N M S C O X F G
D A B Y N A P M A X F G
E D F G B H Y U I F G D

Apa! i sense pasar gens de pena, a cercar dins aquest embull de lletres el nom de deu begudes.

Solució

Ginebra, whisky, granadina, cer-vesa, sidra, orxata, rom, vi, anís i xampany.

Demografia

NAIXAMENTS

Na Maria Magdalena Sancho Pascual, filla d'en Jaume i na Magdalena, neix a Sant Llorenç dia 26 de juliol. Enhorabona!

Dia dos d'agost neix a Sant Llorenç, en Jaume Mas Riera, fill d'en Pere Ramon i na Maria Teresa. Salut!

A Sa Coma i dia dos d'agost, neix en Cristian Quesada Padilla, fill de Antonio i na Carmen. Salut!

Neix a Cala Millor dia 4 na Manuela Vargas Vargas, filla d'en Manuel i na Teresa. Enhorabona!

Na Gemma Margalida Rama Galmés, filla d'en Manuel i na Teresa, neix a Son Carrió dia 25. Salut!

A Sa Coma, filla d'en Francisco i n'Aina, neix dia 3 de setembre na Carme Maria Fernández Ruiz. Salut!

Na Maria Juan Garcías, filla d'en Joan i n'Apolonia, neix dia 8 de setembre a Sant Llorenç. Salut!

DEFUNCIONS

En Bartomeu Gomila Bassa, casat, mor a Son Carrió dia 30 de juliol, tenia 73 anys. Al Cel cia.

A Sant Llorenç dia 9 d'agost morí na Francinaina Lliteras Servera, viuda, tenia 86 anys. Descansi en pau.

En Miquel Miquel Mira, viudo, mor a Sant Llorenç dia 16 a l'edat de 84 anys. Que el vegem en el Cel.

També dia 16 i a Sant Llorenç, morí na Joana Maria Jaume Ordinas, fadrina, tenia 86 anys. Al Cel sia.

Na Francesca Umbert Ballester, viuda, mor a Sant Llorenç dia 29, tenia 95 anys. Descansi en pau.

(Continua a la pàg. 3)

Les claus del Regne de Mallorca (I)

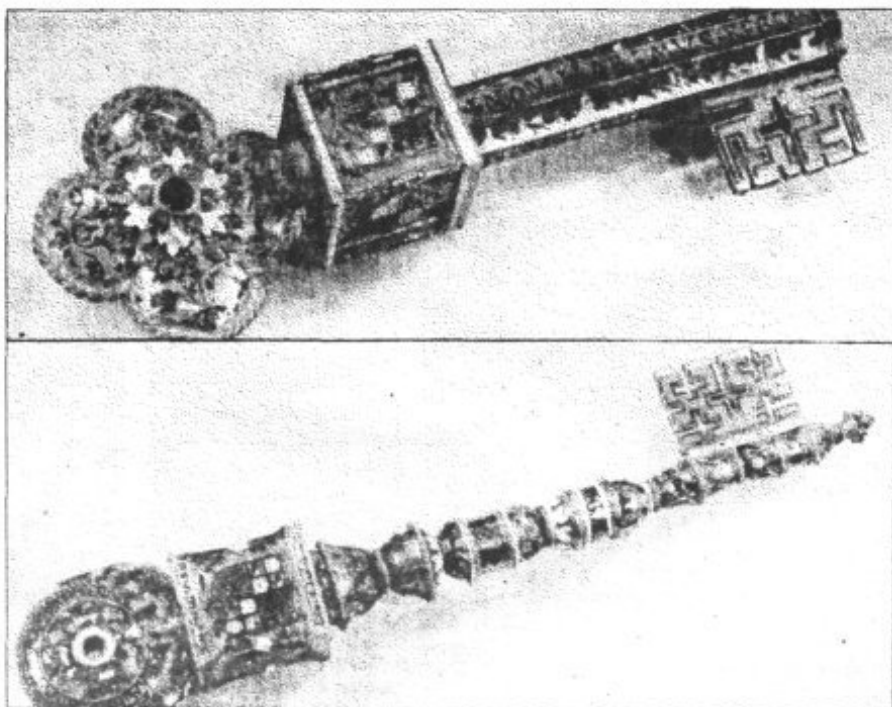
Fou durant la revolta popular coneguda amb el nom de Germanies, o correguda durant els anys 1521-23, que els jurats de la Ciutat i Regne feren fer unes claus d'or per entregar a l'emperador Carles en senyal d'obediència i respecte. L'emperador, en carta adreçada al capità i lloctinent general de Mallorca, dia 4 de setembre de 1524, s'expressava amb aquestes paraules: *"Relació tenim que en poder vostre y de altres oficials y singulars persones de aqueix Regne estan, es troben, diverses armes, robes, joyes, banderes y altres coses dels agermanats de aqueix Regne o que ells havien preses y robades de alguns obedients y faels a nostre majestat, y senyaladament són en poder vostre les claus de or que llevors los jurats o los agermanats d'exa Ciutat feren per presentar a la nostra majestat, les quals coses totes y sengles per no trobar ni haver-hi senyor propi se sguarden y pertanyen a nostre reyal patrimoni o saltim deven star en poder de nostre procurador reyal en aqueix Regne, perquè si's venien o's trobaven senyors de aquelles les fossen restituïdes, y sinó passat lo temps, per pragmàtiques reals stathit, si en incorporades, servades dites pragmàtiques, al dit nostre patrimoni reyal".* Per tant, continua l'emperador, dites claus i altres béns han de esser entregades al procurador reyal del Regne. Contestà el capità i lloctinent reyal que era Don Miquel de Gurrea, que les banderes eren de poc valor i encara que troba que haurien d'estar

deposades a la capitania general així i tot, complint el manament reial les entregará al procurador reial que era Don Francesc Burgues. Quant a les claus diu que les feren fer els jurats per presentar-les a Sa Majestat, però aquest no les volgué i foren retornades a Mallorca i ara, són en poder de dits jurats. (ARM LR 84 f.267v-269v).

Efectivament, es conserva una carta reial anterior, datada dia 24 de gener de 1523, on l'emperador diu els motius del per què no ha volgut acceptar les claus. La carta va adreçada: *"A tot lo poble y altres particulars persones de qualsevol grau, condició que sien, vehins habitants y residints de present en la nostra Ciutat de Mallorcas, a cada hun de ells, a qui pertanya e de les presents nostres lletres hauran notícia en qualsevol manera. Sapiau que havem vist unes lletres que'ns ha aportat de part vostre Barthomeu Ventayol vostre missatger, lo qual jatsia que vinga de part de súbdits nostres que stan en notòria desobediència de son rey y*

senyor natural, com vosaltres, havem manat esser oyit en nostre sacre e reyal Consell e vistes les rahons per ell deduhides de vostre part y les claus de or que ab ell tremeteu pera senyal de la innata fidelitat que dieu tenir a nostre corona reyal, considerants les dites rahons no eser dignes de admetre y que les vertaderes claus que'ns haveu de donar e trenietre han de esser de pura e fael obediència ab tot affecte a nostra reyal persona y en nom de aquell a don Miquel de Gurrea, nostre lochtinent y capità general, que és anat y resideix per manament nostre an aqueix Regne ab la armada y gent que diue per vostres lletres pera reduir als inobedients a deguda obediència nostre, havem deliberat de no admetre les dites rahons ni rebre les dites claus". Continua el Rei comentant el cas de la guerra de les Germanies i mana sia obeït dit capità general don Miquel de Gurrea. (ARM Lletres Missives AH 690 f. 78v)

Ramon Rosselló

Lectura de la tesi doctoral d'en Joan Domenge i Mesquida

Lletre de Barcelona, 16 de setembre de 1993. Per al jove doctor.

De bon matí, mentre Sant Llorenç començava a feinejar i tu tot just et despertaves, un avió s'envolava a Palma. Duia na Joana, plena dels fruits savis de la teva illa que, hores més tard, enriquirien una taula curulla de celebració. Arribava, com la teva mare, per trobar-se amb un nodrit grup d'amics i col·legues que volíem acompanyar-te en un dia lluminós i irrepetible.

Llegies la teva tesi doctoral, *El procés de construcció de la catedral de Mallorca segons els Llibres d'Obra. Dels inicis a les obres del Mirador (1306-1398)*, a la facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona, allà on tantes estones havíem passat d'estudiants i on ara tu ets professor. El teu text l'havia de jutjar un tribunal de cinc membres que composaven el Dr. Xavier Baral, director del Museu Nacional d'Art de Catalunya i catedràtic d'Història de l'Art, la Dra. Rosa Maria Terés, professora titular d'Història de l'Art de la Universitat de Barcelona, el Dr. Toni Riera i Melis, llorenç, catedràtic d'Història Medieval de la Universitat de Barcelona, el Dr. Artur Zaragoza, doctor arquitecte, Inspector de Monuments Històrico-Artístics de la Generalitat de València, i Salvador Tarragó, professor titular de la Universitat Politècnica de Catalunya. Tots plegats van ponderar-li els mèrits, decididament i elogiosa, sense cap reserva. Per ells vam saber confiar que aviat podrem llegir-lo publicat- que ens havies regalat un treball en endavant imprescindible pel coneixement de la història de la im-

posant i esbelta fàbrica gòtica de la Seu de Mallorca. Ens van explicar com, amb un mètode sensible i rigorós, havies avançat amb pas delicat i segur pels secrets camins de la història, recuperant la memòria de les gentes i dels afanys que durant el segle XIV van sostenir les obres de la bella catedral; i com, a la fi, t'havies guanyat un espai privilegiat en la historiografia de la catedral de l'illa, dotant-nos d'una reflexió consistent i fonamental pel coneixement de l'arquitectura gòtica catalana.

La resta de l'acte acadèmic, acabades les teves intervencions i les del tribunal, fou per a tots una festa, sobretot en l'instant crucial que els cinc jutges van acordar concedir-te la qualificació més alta, l'excel·lent *cum laude*. Ens agrada de recordar com tots plegats vàrem compartir aquell aperitiu que na Joana va saber redimir de la impersonalitat, tot puntejant-lo, per sorpresa teva, de cocarros, senyorets i ensaimades que ens aproximaren als gustos antics de la vostra terra. Els mateixos que potser

alguna vegada, fa molts segles, assaboriren els poderosos canonges de la "teva" Seu, però també els modestos-manobres que van elevar la catedral i que ara tu has salvat de l'anonimat.

En acabar l'acte endevinàvem el teu contentament radiant i asserenat. En mirar-te més atentament, percebíem en el fons de la teva mirada tranquil·la el punteig brillant que traïa el teu secret i legítim orgull per aquella obra tan pulcra, per la feixuga i laboriosa feina tan ben acabada. Un orgull semblant, de ben segur, a aquell que s'endugueren de tornada na Joana i la teva mare a la llar del carrer del Pou. Una satisfacció que devia escampar-se per l'aire clar de la teva terra, entre els ametllers, des dels turons de Callicant fins a la línia blava del mar que des de Sant Llorenç tot just s'endevina.

Joan Bosch i Ballbona
Núria Llorens i Moreno
Barcelona 26 de setembre de 1993